

HIRVENSALMI

- elämää ja enemmän -

TALOUSARVIO 2026 JA TALOUSSUUNNITELMA 2027–2028

KUNNANVALTUUSTO 1.12.2025

KUNNANHALLITUS 10.11.2025

JOHTORYHMÄ 4.11.2025

Pöytäkirjan tarkastajien nimikirjaimet			
	Lautakunta	Hallitus	Valtuusto

SISÄLLYS

1.	KUNNANJOHTAJAN KATSAUS	4
2.	TALOUSARVION RAKENNE, TOIMINNAN JA TALOUDEN SITOVUUDET.....	6
2.1	Talousarvion rakenne	6
2.2	Toiminnan ja talouden sitovuus	7
2.3	Lainananto ja lainanottovaltuudet	8
2.4	Seuranta ja raportointi	9
3.	YLEISPERUSTELUT	10
3.1	Toimintaympäristö ja taloudellinen kehitys.....	10
3.2	Kunnan tilannekuva	11
3.3	Riskienhallinta ja keskeisimmät riskit.....	13
4.	TALOUSARVION JA TALOUSSUUNNITTELUN PERUSTEET	17
4.1	Arvot ja kuntastrategia	17
4.2	Laskentaperusteet	19
4.3	Henkilöstö	22
4.4	Tytäryhteisöille asetettavat tavoitteet	24
5.	KÄYTTÖTALOUS.....	26
5.1	YLEISHALLINTO	26
5.1.1	Hallinto	28
5.1.2	Elinvoimapaalvelut	29
5.2	SIVISTYSTOIMI	30
5.2.1	Perusopetus.....	32
5.2.2	Taiteen perusopetus	33
5.2.3	Aikuiskoulutus.....	34
5.2.4	Kirjastotoimi.....	35
5.2.5	Varhaiskasvatus	36
5.2.6	Vapaa-aikapalvelut.....	38
5.3	TEKNISET PALVELUT.....	41
5.3.1	Tekninen hallinto	42
5.3.2	Kiinteistötoimi	42
5.3.3	Liikenneväylät ja yleiset alueet	44
5.3.4	Vesi- ja jätehuolto	45
5.3.5	Kaavoitus ja mittaus	46
5.3.6	Rakennustarkastus.....	47
5.3.7	Ympäristönsuojelu	48

5.3.8 Ympäristöterveydenhuolto.....	49
6. TULOSLASKELMA.....	51
7. INVESTOINTISUUNNITELMA.....	53
8. RAHOITUSLASKELMA.....	56

1. KUNNANJOHTAJAN KATSAUS

Lähtökohdat

Kunnan palvelutaso on säilytetty suunnilleen ennallaan, jos sen arvioinnissa ei huomioida suuria valtakunnallisia muutoksia, soteuudistusta vuoden 2023 alusta lukien ja TE-uudistusta kuluvan vuoden alusta 2025 alkaen. Kunnan toiminnasta karkeasti noin 53 % kuuluu sivistystoimen toimialaan (menot TA 2025:n. 4,2 milj. €/ 8 milj. €), 31 % teknisen toimien palveluihin (menot TA 2025:n. 2,5 milj. €) ja 16 % yleishallintoon (menot TA 2025:n. 1,3 milj. €). Konserniyhtiöiden menot yhteensä ovat n. 1,6 miljoonaa euroa (TP 2024), eli konsernin toimintamenot ovat vajaa viidesnes kuntakonsernin noin 9,6 miljoonan euron menoista. Konserniyhtiöiden selvästi tärkeimmät asiakkaat ovat emokunta ja toiset konserniyhtiöt. Ulkopuolisia menoja yhtiöillä on n. 0,5 miljoonaa euroa. Hirvensalmen sotepalvelut järjestää Etelä-Savon hyvinvointialue ja työllisyyspalveluista huolehtii Mikkelin kaupungin työllisyyspalvelut.

Kunnan investointitaso on säilynyt maltillisena, mutta kuluvana vuonna 2025 tehtiin lähihistorian suurimmat investoinnit, yhteismäärältään n. 860 000 euroa. Varoilla peruskorjattiin muun ohella Kissakosken kiinteistön kunnan osuuden katto ja huolehdittiin kunnan vuokra-asuntoyhtiöiden maksuvalmiudesta ja kehittämisestä.

Tilinpäätöksen 2023 tulos oli n. 1,13 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Erinomaiseen tulokseen vaikuttivat vielä ns. sotehännät, jonka vuoksi kunnan verotulot olivat soteuudistuksen jälkeisiä vuosia suuremmat. Edellisenä vuonna 2024 eräiden kertaerien avustamana saavutettiin n. 351 000 euron ylijäämä. Kuluvana vuonna 2025 tulos vaikuttaisi puolivuosisiraportista tarkasteltuna muodostuvan lähelle nollatulosta, ja mikäli eräät suunnitellut osake- ja kiinteistökaupat eivät toteudu, voi tulos painua hieman alijäämäiseksi. Taseella on 8,6 miljoonaa euroa ylijäämää, omavaraisuusaste on 85 %, kunta jatkaa velattomana, ja konserniyhtiöiden velkoja lyhennetään jatkuvasti niiden lainaohjelmien mukaisesti. Vaikka talouden suunta on selvästi laskeva, asiat ovat vielä tukevasti omissa käsissä.

Riskiarvioinnista

Viime vuonna vielä taloussuunnitelmakauteen 2026–2027 vaikuttaviksi tulosvaikutteisiksi riskeiksi arvioitiin valtakunnallinen ja alueellinen kitulias talouskasvu, TE-uudistuksen työllisyyttä heikentävät vaikutukset, valtionosuusjärjestelmämuutos ja sotekiinteistöjen vuokratuottojen laskeminen. Talousarviossa 2025 arvioiduista riskeistä heikko talouskasvu vaikuttaa jo vuonna 2025 ja sen vaikutukset jatkuvat Kuntaliiton veroennustekehikon perusteella myös vuonna 2026, joka tarkoittaa aikaisempaa hieman heikompia verotuloennusteita myös Hirvensalmelle. TE-uudistuksen vuoksi varattu 30 % (n. 30 000 €) korotus työmarkkinatuen kuntaosuuteen (ns. TMT-maksu) ei vaikuttaisi lähellekään riittävän, vaan lisätalousarviossa varattiin 80 000 € lisämääräraha. Työllistämisen arvioitu riski ainakin kuntavetoista työllistämistä aloitettaessa ja työllisyyden kriteereitä samanaikaisesti muutettaessa laukesi. Valtionosuusjärjestelmämuutos lykättiin vuoteen 2027, mutta pieni osa riskistä toteutui valtakunnalliselle 75 miljoonan euron valtionosuuksien leikkauksella, josta n. 10 000 € osuus kohdentui Hirvensalmelle. Soteikiinteistöjen vuokrasta päästiin hyvinvointialueen kanssa tyydyttävään, palveluita säilyttävään lopputulokseen, mutta n. kolmanneksen vuokra-alennus vähentää n. 71 000 euroa kunnan vuokratuottoja. Uusvanhoista huolista päätään nostaa kunnan heikkenevä väestönkehitys. Elokuun tilanteessa ja talousarviolukujen vertailutietona käytetään 2020 henkilöä, kun meitä vielä joulukuun 2024 lopussa oli 2053. Lapsia syntyi alkuvuonna kuusi. Eli viimevuoden loistava kuudentoista vauvan määrä jäänee saavuttamatta. Onnea ja menestystä silti kaikille vuoden 2025 lapsille ja heidän perheilleen!

Riskeinä jatkavat kunnan negatiivinen väestönkehitys, verotulojen hidas kasvu, TMT-maksujen mahdollinen kasvaminen, suhteellisen korkeat kunta-alan yleispalkankorotukset, vuokra-asuntojen heikko kysyntä ja kuntainfran (erityisesti lämpöenergian tuotanto, jätehuolto ja vuokra-asuntojen peruskorjaukset) investointitarpeet laskusuhdanteen aikana sekä kunnan vuokra-asuntojen ja teollisuus- ja liikehuoneistojen matalat vuokrausasteet. Uutena haasteena joukkoon saatiin yksityisomisteisten lossien valtion avustusten vähimmäistason mahdollinen laskeminen. Tämä johtuu määräaikaisen asetuksen, jossa taattiin 85 % valtiontukitaso, päättymisestä vuoden 2025 loppuun mennessä. Suunnitelmakauden loppupäässä valtionosuusjärjestelmämuutoshankkeessa on erityisesti osuuksien ikäpainotukseen ja saaristaisuuteen liittyvää vähennysriskiä. Valmisteilla oleva kiinteistöverouudistus voi myös pienentää kunnan verotuloja. Riskien vaikutukset voivat olla merkittäviä, mutta jos ne suhteuttaa muuhun kuntakenttään, haasteemme näyttäytyvät edelleen kohtuullisina.

Toimintaa, taloutta ja investointeja

Talousarviomme vuodelle 2026, kuten edellisenkin vuonna, lähtee periaatteesta, että kunnan palvelut säilytetään vähintään samalla tasolla kuin kuluvana vuonna 2025. Vielä ainakin tämä talousarvio valmistellaan voimassa olevan kuntastrategian mukaisesti tarkkaa taloudenpitoa noudattaen. Vuokra-asunto-ohjelman toimeenpanoa jatketaan ja lämpöenergian tuotantotavalle etsitään kustannustehokasta ja ympäristöystävällistä ratkaisua. Tahdomme, että meidät tunnetaan edelleen laadukkaasta varhaiskasvatuksesta ja perusopetuksesta. Jatkamme kirkonkylään päiväkotia Ompun toiminnalliseen yhteyteen perustetun ryhmäpäiväkodin toimintaa. Syyskuussa 2025 ryhmässä oli jo seitsemän lasta, kun paikkoja on kahdeksalle. Kunnassamme järjestetään yhteisöllisiä vapaa-ajanpalveluita ja tapahtumia yhteistyössä paikallisten yritysten, yhdistysten ja seurakunnan kanssa.

Arvioimme, että kunnan menot kasvavat keskimäärin -2 %:a ja tulot 1 %:n. Taloudellisesti tavoittelemme käytännössä nollatulosta. Talousarvion tuloslaskelma näyttää 37 000 euron ylijäämää. Nollatuloksenkin saavuttaminen edellyttäisi n. 300 000 euroa Kuntaliiton veroennustekehikossa arvioituja parempia verotuloja. Verotulot ovat olleet Hirvensalmella jatkuvasti veroennustekehikkoa paremmat, ja olivat myös arvioidun mukaiset puolivuosisiraportissa. Kunnanvaltuusto päätti kokouksessaan 22.9.2025, että veroja ei koroteta. Käyttötalouden menojen ollessa suuremmat kuin tulot, verotulot ja valtionosuudet yhteensä, joudumme luottamaan myös siihen, että saamme rahoitustuottoja omistuksistamme ja sijoituksistamme samalla tasolla kuin kuluvana vuonna tai hieman enemmän. Tässä avuksi voivat olla vuoden 2025 aikana käyttöön otettu konsernitili ja varainhoidon käynnistäminen. Tarkoituksena on, että kunnalle on valittu varainhoitaja tai varainhoitajia sen n. 8 miljoonan euron varallisuudelle vuoden loppuun mennessä. Viime vuoden talousarvioon nähden merkittävintä kustannusten nousu on palkoissa, TMT-maksuissa, johon kuluvan vuoden arvion perusteella joudumme lisäämään -80 000 €, ja lisäksi ryhmäperhepäiväkodin n. -70 000 € nettokustannus. Talousarvion tasapainottamiseksi joudumme tekemään säästöjä työllistettäville varattuihin määrärahoihin -103 000 €, eläköityneen timpurin tilalle ei rekrytoida ammattihenkilöä (-40 000 €) ja perusopetuksesta vähennetään yksi (1) opettajan virkasuhde syyslukukaudesta 2026 alkaen (-45 000 €). Muilta osin tasapainotus tehdään vähentämällä määrärahoja nykyisestä tarveharkintaan perustuen.

Investointien raamiksi on 3 vuoden suunnittelukaudelle 2025–2027 päätetty 1,8 miljoonaa. Koska ensimmäisen vuoden 2025 käyttö on noin 860 000 €, olisi vuosina 2026 ja 2027 pyrittävä noin 0,5 miljoonan euron investointitasoon. Investointisuunnitelmaa voitaisiin perustellusta syystä, esimerkiksi kirkonkylän keskusta-alueen kaavoituksen valmistuessa, muuttaa vuoden aikana. Talousarviovuonna 2026 investointien painopisteenä ovat katualueet.

2. TALOUSARVION RAKENNE, TOIMINNAN JA TALOUDEN SITOVUUDET

2.1 Talousarvion rakenne

Talousarviossa ja taloussuunnitelmassa päätetään kunnan ja kuntakonsernin toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi. Taloussuunnitelma on laadittava siten, että se toteuttaa kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseksi turvataan. Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Talousarvioon tehtävistä muutoksista päättää valtuusto.

Kuntalain 110 §:n mukaan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan. Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnallisten tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha tai tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä.

Talousarvio koostuu (1) kunnanjohtajan katsauksesta, yleisestä osasta, joka sisältää luvut (2) talousarvion rakenteesta, toiminnan ja talouden sitovuudesta, (3) yleisperusteluista, (4) talousarvion ja taloussuunnittelun perusteista, (5) käyttötalousosasta, (6) tuloslaskelmaosasta, (7) investointiohjelmasta ja (8) rahoitussuunnitelmasta. Liitteitä ei ole.

Yleisperustelut sekä talousarvion ja taloussuunnittelun perusteet

Ennen talousarviota yleisperusteluissa esitetään katsaus kansan- ja kunnallistalouden kehityksestä, jotka luovat taloudelliset lähtökohdat tulevien vuosien suunnittelulle. Yleisperusteluihin sisältyy lisäksi mm. toimintaympäristön ja siinä tapahtuneiden muutosten kuvaus ja riskien arviointi. Talousarvion ja taloussuunnittelun perusteissa esitetään vähintään kerran valtuustokaudessa tarkistettava kuntastrategia ja mahdollisten kehittämisohjelmien keskeisimmät toimenpiteet, talousarviota koskevat keskeisimmät kunnanhallituksen ohjeet ja muut perusteet sekä henkilöstölinjaukset.

Käyttötalousosa

Käyttötalousosassa esitetään lautakuntien alaisten kunnan toimialojen ja niiden alaisten palvelualueiden palvelusuunnitelmat, toimenpiteet, ja tavoitteet, joita taloussuunnitelmakaudella on tarkoitus toimeenpanna. Tavoitteista edistymistä seurataan neljännesvuosittaisessa raportoinnissa. Onnistumisen arvioimiseksi tavoitteille on asetettu mittarit.

Tuloslaskelmaosa

Tuloslaskelmaosassa on esitetty tuloslaskelma analysoituna.

Investointiohjelma

Investoinneista esitetään palvelualueittain menot ja tulot, jotka tarvittaessa eritellään hankekohtaisesti.

Rahoitussuunnitelma

Rahoitussuunnitelma sisältää rahoituslaskelman. Sen tiedot kerätään tuloslaskelmaosan lisäksi investointiosasta ja rahoitusosan taulukoista. Laskelmassa osoitetaan, miten käyttötalousmenot ja investointiohjelman nettomenot on tarkoitus rahoittaa.

2.2 Toiminnan ja talouden sitovuus

Käyttötalouso

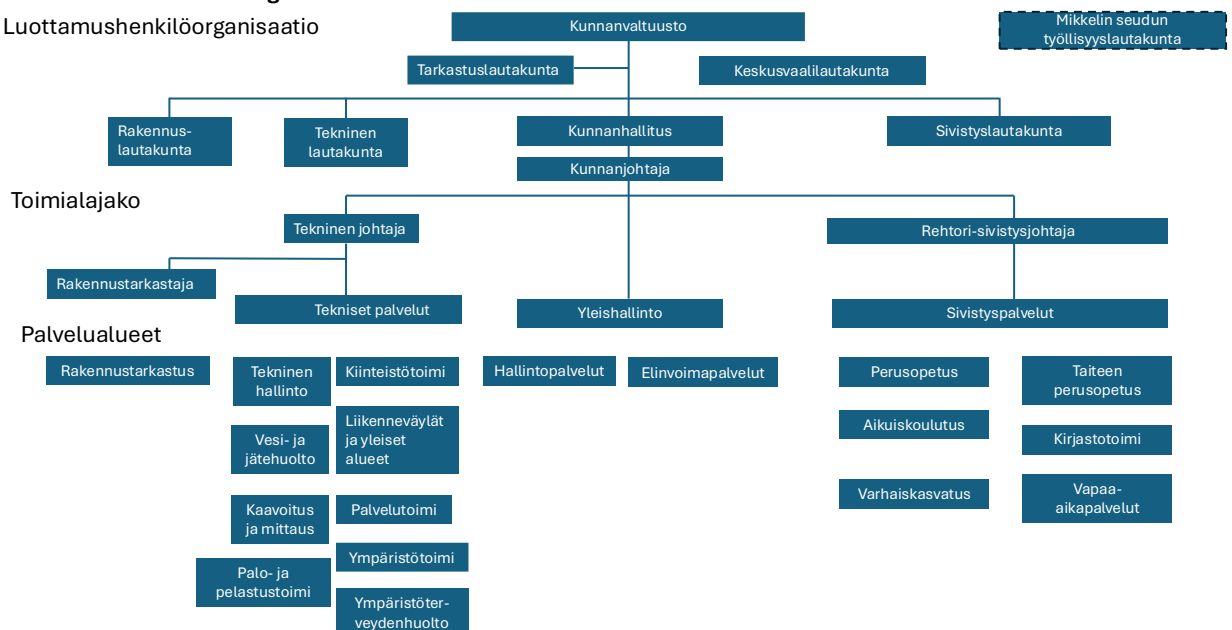
Talousarvion käyttötalousoosassa valtuusto asettaa tavoitteet sekä tuloarviot ja määrärahat. Kunnanhallitus, tekninen lautakunta, rakennuslautakunta, sivistyslautakunta, Etelä-Savon ympäristölautakunta (yhteinen, isäntäkuntana Mikkeli) ja Mikkelin seudun työllisyyslautakunta (yhteinen, isäntäkuntana Mikkeli) hyväksyvät talousarvioon perustuvat käyttösuunnitelmat. Mikäli määrärahat ovat pienentyneet ehdotetusta, kunnanhallituksen, lautakunnan ja muun käyttösuunnitelmista päättävän viranhaltijan tulee tarkistaa esittämänsä taloudellisuustavoitteet ja muuttaa ne vastaamaan määrärahoja ja suoritettavuuksia.

Valtuustoon nähden sitovat **tavoitteet** määritellään **palvelualueittain** tavoitetaulukossa, jossa esitetään myös tavoitteille asetetut mittarit. Määrärahojen sitova taso on kunkin palvelualueen **toimintakate**. Kunnanhallituksella ja lautakunnilla sekä viranhaltijoilla on oikeus tehdä määrärahamuutoksia silloin, kun ne eivät muuta toimintakatetta. Toimintakatteeseen vaikuttavat ja palvelualueiden väliset muutokset on valtuuston hyväksyttävä.

Talousarvio on laadittu kunnan organisaatiarakenteen mukaisesti. Vastuullinen palvelualueen esihenkilö ilmoitetaan kutakin palvelualueutta koskevassa osassa.

Hirvensalmen kunta – organisaatiokaavio 2025

Luottamushenkilöorganisaatio

Kaavio 1: Organisaatiokaavio 1.1.2025 alkaen. Hirvensalmen työ- ja elinkeinopalvelut järjestetään Mikkelin seudun työllisyysalueella. Työllisyysaluetta johtaa työllisyyslautakunta, jossa on jäsen ja varajäsen myös Hirvensalmelta. Ympäristöpalvelut hoitaa Mikkelin kaupungin ympäristötoimi.

Tuloslaskelmaosan, investointiohjelman ja rahoitussuunnitelman sitovat määrärahat

Tuloslaskelmassa valtuuston nähden sitova taso on **toimintakate** (toimintatuotot – toimintakulut).

Hirvensalmen kunnassa tulot (verot, valtionosuudet, toimintatuotot) eivät ole valtuustoon nähden sitovia talousarvion tuloslaskelman tasoja. Käyttötaloudessa sitovana tasona oleva toimintakate johtaa tuloslaskelmassa siihen, että mikäli tulot eivät kerry arvioidusti, on tulosalueiden sopeutettava tarvittaessa menoja tai esitettävä talousarviomuutosta.

Tilivelvollisia ovat kunnanhallituksen jäsenet.

Investointiohjelmassa esitetään sellaiset investoinnit, joiden arvonlisäveroton hankintahinta ylittää 10 000 euroa. Tätä pienemmät hankinnat ovat osa tulosalueen käyttötaloutta ja ne arvioidaan tulosalueen käyttötalousosiossa.

Investointiosan sisältämän investointiohjelman määrärahat esitetään hankeryhmittäin. Hankekohtaiset meno- ja tuloarviot esitetään investointiohjelman työohjelmassa, joka päivittyy vuoden mittaan investointienvalmisteluun ja kilpailutuksen myötä. Investointiosassa esitetään myös taloussuunnitelmavuosien 2027–2028 hankkeet.

Investoinnit ovat hankeryhmittäin valtuustoon nähden sitovia nettoperusteisesti. Tilivelvollinen määritellään hankeryhmittäin.

Rahoitussuunnitelmassa (rahoituslaskelmassa) esitetään yhteenvetona rahan lähteet ja käyttö ja se laaditaan vähennyslaskukaavan muodossa. Välisummana esitetään toiminnan ja investointien rahavirta.

Rahoitussuunnitelman sitovia eriä ovat antolainauksen muutokset, lainakannan muutokset ja oman pääoman muutokset.

Tilivelvollisia ovat kunnanvaltuuston jäsenet.

2.3 Lainananto ja lainanottovaltuudet

Kunnan lainanottovaltuudet ovat seuraavat vuonna 2026:

1. Kunnanhallituksella on oikeus ottaa enintään 1 miljoonaa euroa pitkäaikaista talousarviolainaa tai joukkovelkakirjalainaa tai lyhytaikaista lainaa vuonna 2026. Kunnanjohtaja voi tehdä nostettaviin lainoihin ja olemassa oleviin lainoihin viitekoronvaihtosopimuksia pääomaltaan kunkin lainamäärän suuruisesti.
2. Kunnanhallituksella on oikeus suojata lainoja kiintein koroin tai tehdä erillisiä pitkäaikaisia korkojen suojauksia sekä nykyiseen että tulevaan lainakantaan. Korkosuojausten nimellismäärien on oltava rahoitusmarkkinatilanteeseen nähden perusteltuja. Kunnanjohtajalla on oikeudet tehdä edellä määritellyt suojaukset puhelimitse tai sähköpostitse, minkä pohjalta kunnanhallitus tekee päätöksen.
3. Kunnanhallituksella on oikeus myöntää antolainoja konserniyhtiöille enintään 1 miljoonaa euroa. Lyhytaikaiset, alle vuoden lainat myönnetään konsernitiiliä käyttäen. Pidempiaikaisten investointien pääomituksista tai lainoista päätetään erikseen.

2.4 Seuranta ja raportointi

Lautakuntien ja kunnanhallituksen alaisten toimialojen tulee laatia ja vahvistaa valtuuston hyväksymän talousarvion mukaiset käyttötaloussuunnitelmat talousarviovuoden tammikuun loppuun mennessä. Käyttösuunnitelman eurotietojen tulee vastata valtuuston hyväksymää talousarviota.

Vuonna 2026 palvelualueiden toimintaa ja taloutta seurataan valtuustotasolla vähintään kolme kertaa vuodessa. Kunnanhallitukselle raportoidaan talouden kehityksestä tarvittaessa useammin.

Menoihin osoitettua määrärahaa ei tule käyttää kokonaisuudessaan, jos talousarviovuoden aikana näyttää siltä, että määrärahaa jää perustellusta syystä käyttämättä.

Valtuustotason strategian ja strategisten tavoitteiden seuranta toteutetaan tilinpäätöskäsittelyn yhteydessä.

Konsernin tytäryhteisöjen tavoitteiden toteutuminen raportoidaan kesäkuun toteutuman pohjalta (ns. puolivuosisiraportti) tehtävän seurannan yhteydessä, jolloin talousarviovuoden osalta mahdollisia tarvittavia korjaavien toimenpiteitä ehditään vielä tekemään.

3. YLEISPERUSTELUT

3.1 Toimintaympäristö ja taloudellinen kehitys

Kansantalouden tilanne ja kuntatalous

Valtiovarainministeriön (VM) syksyn 2025 taloudellisen katsauksen (viimeinen päivitys 26.9.2025) perusteella Suomen talouden iso kuva on se, että talouden toipuminen jatkuu. Bruttokansatuote (bkt) kasvaa vuonna 2025 1 %:n, kun sen vuonna 2024 ennustettiin kasvavan 1,7 %. Vuonna 2026 bkt:n kasvu nopeutuu 1,4 prosenttiin. Vuonna 2027 bkt:n ennustetaan kasvavan 1,7 prosenttia, eli vuodelle 2025 ennustettu taso saavutettaisiinkin vasta kahden vuoden päästä. VM:n perustelee ennustettaan sillä, että Inflaation hidastuminen, korkojen lasku ja tuloveronalennukset lisäävät kulutusta. Rakentamisen toipuminen, energiasiirtymä ja puolustushankinnat kasvattavat investointeja. Talouden kasvua puolestaan hidastavat Yhdysvaltojen tullien korotukset ja yleinen epävarmuus.

VM:n mukaan heikko lähtötilanne ja talouden hidas kasvu painavat julkista taloutta tänä vuonna. Lähivuosien ennakoitu talouskasvu sekä hallituksen sopeutustoimet pienentävät alijäämää vain maltillisesti, kun menoja lisäävät kasvavat puolustusinvestoinnit, hoiva- ja hoitomenot sekä velanhoitokustannukset.

Julkisyhteisöjen alijäämä on tänä vuonna 4,3 prosenttia suhteessa BKT:hen ja pienenee siitä n. 3,6 prosenttiin vuonna 2026 ja kolmen prosentin tuntumaan ennustejakson lopulla. Velkasuhde vakiintuu hetkellisesti vuonna 2027, minkä jälkeen se kääntyy uudelleen kasvuun ja ylittää 90 prosenttia vuonna 2029.

Alueellinen tilanne

Väestö

Maakuntaliiton internet-sivuston mukaan Etelä-Savon tilastoitu väkiluku 1.12.2024 oli 129 563 henkeä. Tilastokeskuksen väestömuutosten ennakkotietojen mukaan väkiluku väheni Etelä-Savossa tammi-heinäkuussa 2025 yhteensä -531 henkilön verran (-0,41 prosenttia). Tammi-heinäkuussa 2025 luonnollinen väestömuutos oli Etelä-Savossa -837. Syntyneitä oli 411 ja kuolleita 1 248. Kokonaisnettomuutto kääntyi positiiviseksi vuonna 2021 ja positiivinen kehitys on jatkunut, kunnes uusimman elokuun 2025 raportin mukaan muutto on kääntynyt laskuun. Tammi-heinäkuussa 2025 kuntien välisestä nettomuutosta (-189) ja nettosiirtolaisuudesta (+497) muodostuva kokonaisnettomuutto oli Etelä-Savossa yhteensä 308 henkilön verran positiivinen, kun edellisenä vuonna vastaavaan aikaan kokonaisnettomuutto oli jopa 719 henkilön verran positiivinen. Työikäisten maahanmuuttajien kiinnittyminen Etelä-Savon työmarkkinoille on yhä haaste.

Muuttoliikkeen piristyminen ei poista sitä tosiasiaa, että Etelä-Savo on edelleen Suomen ikääntynein maakunta, jossa nuorten ikäluokat ovat pienet. Tilastokeskuksen lokakuussa julkistaman väestöennusteen mukaan myös maakunnan väkiluku jatkaa laskuaan aina vuoteen 2045 saakka. Ennuste osoittaa, että tuolloin Etelä-Savossa olisi 112 880 asukasta.

Yritykset

Etelä-Savon elinkeinorakenne on monipuolinen ja siten luontaisen resilientti. Yritykset ovat pääasiassa mikro- ja pienyrityksiä. Suurten veturiyritysten vähäinen määrä aiheuttaa osaltaan sen, että TKI-toiminta on keskimääräistä vähäisempää: TKI-menojen suhde BKT:en on Etelä-Savossa 0,9 % (koko maa 2,8 %), tavoitteen ollessa 4 %. Yrityksiä lopetetaan (2024:855) enemmän kuin niitä perustetaan (2024:651)

Työllisyys

Etelä-Savossa oli elokuun 2025 lopussa työttömänä oli 10,4 % (2024:10,3 %) työvoimasta, kun koko maassa keskimäärin työttömänä oli 11,5 % (2024:10,4 %) työvoimasta.

Talous

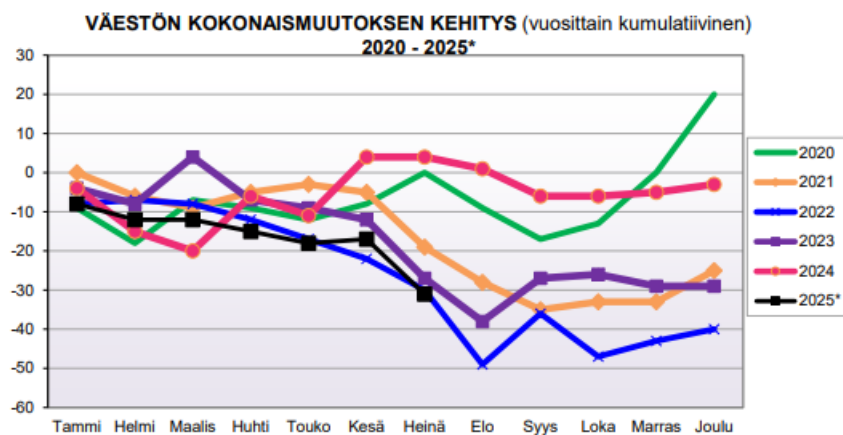
Kuntatalouden tilinpäätösten mukaan Etelä-Savon kuntien toimintakate asukasta kohden vuonna 2024 oli -2 349 €/as. (2023: -2 376 €/as). Kuntien yhteenlaskettu vuosikate asukasta kohden vuonna 2024 oli 501 €/as (2023: 634 €/as). Lainakanta pieneni vuonna 2024 ollen 3 657 €/as (2023: 4 410 €/as) erityisesti Mikkelin kaupungin maksettua lainojaan Energiayhtiö ESE:n osakkeista saaduilla myyntituotoilla. Tilikauden ali-/ylijäämä asukasta kohden oli vuonna 2024 positiivinen kaikissa muissa Etelä-Savon kunnissa paitsi Rantasalmella.

3.2 Kunnan tilannekuva

Väestö

Etelä-Savon maakuntaliiton internet -sivustoilla julkaistun, tilastokeskuksen väestöennusteen perustuvan tilaston perusteella kunnan väestö vähenee hitaasti. Kuluva vuoden kehitys on kuitenkin ollut hyvää viime vuotta heikompaa heinäkuun loppuun mennessä. Ennustetta tarkasteltaessa on syytä huomioida, että vaikka ennustekin ennustaa väestön hidasta ja vähäistä vähenemistä, väestönkehityksemme on mm. maahanmuuton vuoksi ollut jatkuvasti ennustetta parempi. Lisäksi kunta tekee jatkuvasti työtä elinvoiman ja pitovoimankehittämiseksi.

HIRVENSALMI

1.1.2025 aluejako

Kuukausimuutokset 2012 - 2025 (ennakkotietoja)														
KOKONAISMUUTOS														
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025*
Tammi	-13	0	-6	-2	-16	-16	-2	-4	-9	0	-8	-4	-4	-8
Helmi	13	10	-8	-4	-5	4	-8	5	-9	-6	1	-4	-11	-4
Maalis	-9	-7	-11	-9	-7	-3	-2	3	11	-3	-1	12	-5	0
Huhti	-1	0	-1	-2	11	-5	3	5	-2	4	-4	-11	14	-3
Touko	10	4	-1	-2	2	2	2	-7	-3	2	-5	-2	-5	-3
Kesä	-2	5	-1	-7	11	4	-12	0	4	-2	-5	-3	15	1
Heinä	14	-6	-6	-2	-3	-11	-14	-3	8	-14	-8	-15	0	-14
Elo	-14	-18	17	-19	-16	-9	-13	3	-9	-9	-19	-11	-3	
Syys	5	-14	-3	-5	-6	-9	-6	-5	-8	-7	13	11	-7	
Loka	-14	-2	4	0	10	4	-13	-7	4	2	-11	1	0	
Marras	0	-5	-2	17	5	3	-6	1	13	0	4	-3	1	
Joulu	-1	-6	6	-1	-2	-2	-13	-7	20	8	3	0	2	
	-12	-39	-12	-36	-16	-38	-84	-16	20	-25	-40	-29	-3	-31

Kaavio 2: Väestöennuste

Yritykset

Hirvensalmelle rekisteröitynä on n. 400 yritystä.

Yritysten toimipaikat Etelä-Savossa kunnittain 2018 - 2023

Kunta	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Enonkoski	236	242	224	234	258	239
Hirvensalmi	386	373	382	376	412	398
Juva	1 130	1 083	1 042	1 076	1 193	1 147
Kangasniemi	1 030	977	956	1 004	1 078	1 007
Mikkeli	5 647	5 548	5 439	5 484	6 022	5 812
Mäntyharju *	852	866	838	861	926	891
Pertunmaa *	347	359	342	339	388	371
Pieksämäki	1 986	1 943	1 908	1 967	2 094	1 988
Puumala	471	459	436	459	493	486
Rantasalmi	618	625	603	639	699	663
Savonlinna	3 686	3 533	3 475	3 507	3 798	3 678
Sulkava	473	475	491	490	483	482
Etelä-Savo yhteensä	16 862	16 483	16 136	16 436	17 844	17 162

Taulukko 1: Yritykset Etelä-Savossa kunnittain 2018–2023. Etelä-Savon maakuntaliiton internet- sivut, päivitetty 6.3.2025, lähteenä Tilastokeskuksen alueellinen yritystoimintatilasto.

Työllisyys

Hirvensalmella oli 31.8.2025 työttömiä työnhakijoita 8,3 % työvoimasta (2024:8,1 %). Tilanne on Juvan ja Sulkavan, joissa vastaavat tunnusluvut ovat 7,4 % ja 7,6 %, jälkeen maakunnan paras. Maakunnan työttömyysaste on 10,4 %, työttömyyden ollessa suurinta maakunnan kaupungeissa, kun se koko maan tasolla on 11,5 %. Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto, www.temtyollisyyskatsaus.fi.

Talous

Kunnan taloudellinen asema on vahva. Kunnan tilinpäätös 2024 oli n. 351 000 euroa ylijäämäinen. 1/2-raportin (30.6.2025) ennusteen perusteella kuluva vuosi 2025 olisi muodostumassa noin 60 000 euroa ylijäämäiseksi. Tuloksen heikkeneminen edelliseen vuoteen nähden selittyisi pääosin kertaluontoisten myyntien vähenemisellä. Kunta olisi edelleen tilinpäätöshetkellä velaton. Lisäksi kunnan sijoitusomaisuuden markkina-arvo olisi yli 8 miljoonan euroa.

3.3 Riskienhallinta ja keskeisimmät riskit

Riskienhallinnan menettely

Kunnan kaikki palvelualueet tarkastelevat riskejä tämän talousarviokirjan käyttötalousosiossa. Riskejä seurataan ja hallitaan palvelualueittain ja raportointi tapahtuu osana neljännesvuosi (1–3 kk), puolivuosi (1–6 kk) ja kolmeneljäso (1–9 kk) vuosiraportointia. Raportointivuosi päättyy tilinpäätökseen. Merkitykseltään tai muutoin poikkeavat riskit käsitellään tarvittaessa erikseen kunnanhallituksessa. Kunnan ja kuntakonsernin tasolla keskeisimmät riskit talousarviovuonna on esitetty seuraavaksi.

Valtakunnan ja aluetason riskit

Valtiovarainministeriön mukaan julkisen talouden ennusteen merkittävimmät riskit liittyvät yleisen talouskehityksen epävarmuuteen. Venäjän hyökkäys Ukrainaan sekä siitä seuranneiden markkinahäiriöiden vaikutukset voivat heijastua edelleen vielä kohta 4 vuoden sotimisen jälkeenkin julkiseen talouteen ennustettua enemmän. Ukrainan lisäksi maailmantalouteen häiriöitä aiheuttavia sotia käydään parhaillaan myös Lähi-Idässä ja Sudanissa. Suomen talouskasvu on Euroopan heikoimpien joukossa.

Kunta-alan palkkaratkaisut ja niiden kerrannaisvaikutukset luovat kustannuspainetta, koska kunnan palvelutuotannosta merkittävä osa on palkkakustannuksia. Sotessa lienee edelleen miljarditason rahoitusvaja. Samanaikaisesti valtiontalous on yli 12 miljardia euroa alijäämäinen ja hallituksen hallitusohjelman perusteella valtiontalous tulisi saattaa tasapainoon. Näiden tosiseikkojen voi arvioida aiheuttavan merkittäviä haasteita myös kuntataloudelle, jossa valtion rahoituksen ei voi odottaa ainakaan paranevan.

Etelä-Savon hyvinvointialue on suunnitellut sopeuttavansa palveluntarjontaansa saamaansa rahoitukseen vuonna 2025–38 miljoonalla eurolla sopeutusten jatkuessa myös huomattavina talousarviovuonna 2026 (käytettävissä ei vielä ole hyvinvointialueen talousarviota), jolloin esimerkiksi tilavuokrat ovat päätöspäätöksellisesti säästötoimenpiteiden kohde. Hirvensalmelle on kohdistumassa n. kolmanneksen, 71 000 euron säästöt, joten vuokrien alentamiseen viime vuonna arvioitu riski on toteutuksessa siedettävänä.

TE-uudistus on uusi merkittävä toiminnallinen ja taloudellinen haaste. Uudistuksen suora menovaikutus on neutraali. Valtio kompensoi palvelujen järjestämisestä aiheutuneet kustannukset. Porkkanana on, että jos työllistäminen onnistuu, maksut säilyvät samalla tasolla. Keppinä on se, että kunnat maksavat edelleen työttömistä työmarkkinatuen kuntaosuuden.

Mikkelin seudun työllisyysalue, isäntäkuntana Mikkeli, aloitti toimintansa kuluvanavuonna 2025. Isot organisaatiouudistukset vievät usein aikaa, ennen kuin ne alkavat tuottaa tavoiteltua toiminnan parantumista ja/tai tehostumista. Työllisyysalueen aloittaessa vain lakisääteiset työllisyyspalvelut on saatu organisoitua. Elinkeinotoiminnan yhteistyömallissa lienee vielä paljon kehitettävää.

Työttömyyden kasvu Hirvensalmella on ollut taloudensuhdanne huomioiden kohtuullinen, -0,2 %. Työmarkkinatuen kuntaosuuksien (ns. TMT-maksut) kasvu on kuitenkin ollut merkittävä. Kasvun arvioidaan olevan vuoden lopussa n. 110 000 euroa, maksujen ollessa yhteensä n. 180 000 €, kun TMT-maksuja maksettiin vuonna 2024 n. 70 000 €. Muutos jouduttiin vuoden 2025 talousarvossa ennakoidulla tavalla tekemään talousarvion muutoksella.

Koto-palvelut valtion rahoituksen leikkausten kohteena

Valtio vähensi maahanmuutto- ja kotouttamispalveluiden määrärahoja mm. siirtämällä tulkkauspalvelut kuntien maksettavaksi. Kuntien on myös järjestettävä maahanmuuttajien kotouttamiskoulutus työmarkkinoiden ulkopuolella olevien osalta jo vuonna 2024. Niin sanotussa väliriihessä hallituspuolueet sopivat kotouttamisrahojen lisäleikkauksista. Vielä täsmentymättä on se, mitä mediatiedoilla pakolaisten keskittämiseksi kaksikielisiin kuntiin lopulta tarkoitetaan.

Mikkelin seudun kunnat eivät ole järjestäneet Koto-palveluita osaksi seudullisen työllisyysalueen toimintaa. Hirvensalmelle kiintiöpakolaisia vastaanottavana kuntana on valtion Koto-palveluissa korostunut menoriski. Seudulla ei ole Mikkelin lisäksi muita kiintiöpakolaisia vastaanottamaan sitoutuneita kuntia. Palvelu jatkuu toistaiseksi sopeutettuna. Kunnan palveluksessa jatkaa maahanmuuttokoordinaattori.

Valtionosuuksien kehitykseen sisältyvät riskit

Kuntien keskeistä rahoitusjärjestelmää, valtionosuusjärjestelmää, ollaan parhaillaan uudistamassa. Muutos lykkääntyi edelleen, ja arvio toimeenpanosta siirtyi vuodelle 2027. Hirvensalmen valtionosuudet, eli valtion maksut kunnan palvelujen järjestämiseksi, ovat jo talousarviovuonna 2025 negatiiviset. Kunnan valtionosuudet ovat n. 260 000 euroa, koska osana valtionosuuksia maksetaan myös verotulojen menetysten tasaukset.

Hyvinvointialueiden järjestämät sotepalvelut kärsivät merkittävästä rahoitusvajeesta. Valtionosuudet määritellään kunnille osaksi 2 vuotta vanhoilla väestö- ja koulupalveluiden järjestämistiedoilla. Vähenevien kuntalaisten ja oppilaiden tilanteessa tämä tarkoittaa väheneviä valtionosuuksia. Saaristolakia ollaan muuttamassa saaristoisuuden määritelmän osalta. Saaristolisa maksettaisiin tulevaisuudessa osana valtionosuusjärjestelmää. Sen määrä määrittäisi saaristossa pysyvästi asuvien asukkaiden perusteella. Nykyinen n. 50 000 € korvaus tulee uudistuksen toteutuessa vähenemään. Saaristolakimuutos on myös lykkääntynyt.

Valtionosuuksia ollaan muuttamassa siten, että valtionosuudet huomioisivat nykyistä paremmin väestön siirtymät lähinnä Etelä- ja Länsi-Suomen kaupunkeihin. Mikäli Hirvensalmen valtionosuudet, sisältäen veromenetysten tasaukset, ja nykyinen osasaaristokunnan korvaus osaksi tai kokonaan menetetään, voi niiden vaikutus olla heikoimmillaan noin -260 000 €, joka sellaisenaan veisi suunnitelmavuodet 2027–2028 reilusti alijäämäisiksi ilman kompensoivia toimenpiteitä. Uudistuksen valmistelun periaatteena on, että minkään palveluita järjestävän kunnan valtionosuus ei voisi jatkossa muodostua negatiiviseksi. Hirvensalmen valtionosuus voisi siten olla huonoimmassa tilanteessa 0 euroa. Todennäköisintä kuitenkin lienee, että valtionosuudet pienenevät asteittain ja leikkauksille asetetaan ainakin aluksi jonkinlainen muutosrajoitin.

Kunnan talouden riskeistä

Riskienarvioinnissa on huomioitava, että tietomme soteuudistuksen 2023 rahoitusmallin käyttöönoton jälkeiseltä ajalta ilman ns. verohäntä ovat vielä lyhytaikaiset. Valtion ja alueelliset talousluvut ennustavat korkeintaan kituliasta kasvua. Useiden ylijäämäisten tilikausien jälkeen taloudellinen asemamme on vakaa. Taloudellinen liikkumavaramme on kuitenkin pieni, koska tuloslaskelma näyttää lähinnä nollatulosta tai lievän alijäämäistä tulosta koko suunnitelmakaudelle. Valtionosuusuudistuksen ja Soteuudistuksen (kiinteistöjen vuokratuloihin liittyvä riski) yhteisvaikutus voisi huonoimmillaan tarkoittaa n. -0,3 – -0,5 miljoonan euron tulojen vähenemistä vuosina 2027–2028. Todennäköistä on, että riski ei joko toteudu lainkaan, tai toteutuu vain joiltakin osin, jolloin todennäköisimpiä ovat

valtionosuuksien pieneneminen, saaristolisan pieneneminen ja sotevuokratuottojen väheneminen (tällä hetkellä arvio n. 55 000 €). Riskinä on, että alijäämien välttämiseksi on joko jatkuvasti ja suunnitelmallisesti vähennettävä toimintamenoja, joilla on vääjäämättä vaikutus kunnan palveluiden tuottamiseen ja/tai korotettava veroja ja/tai taksoja.

Toimintatuottojen odotetaan kasvavan trendinomaisesti maltillisesti 1 % koko taloussuunnitelmakauden. Koska odotus on varovainen ja muodostuu suureksi osaksi kunnan ja kuntakonsernin sisäisistä tuloista, ei sen osalta ole näkyvissä merkittäviä riskejä.

Menojen arvioidaan kasvavan puolta tuottoja enemmän, eli 2 % kaikkina suunnitelmavuosina. Vahvin ajuri on palkkakulujen kasvu, joka vaihtelee virkaehtosopimuksen palkkaohjelman perusteella 3–4 %/vuosi tasolla. Palkankorotusten reaali vaikutus on vuositasona noin puolet, koska korotukset alkavat kesäkuun palkasta. Palkkojen korotuksiin on taloussuunnitelmassa varattu 2 % kaikille vuosille. Toinen merkittävä ajuri on tuotteiden ja palveluiden yleinen kustannustason nousu. Siihen vaikuttaa mm. arvonlisäveron nosto 25,5 %-yksikköön. Riskinä on, että ostopalvelujen ja tuotteiden hinnat korottuvat ainakin joissakin palvelu- ja tuoteryhmissä arvioitua enemmän. Riskiä arvioitaessa on huomioitava, että palvelualueet ovat pyrkineet ottamaan huomioon sen, että keskimääräinen 2 % korotus ei riitä esimerkiksi voimassa olevien sopimusten mukaisiin korotuksiin. Tällaisia korotuksia on esim. koulukuljetuspalveluissa, kouluruoassa, ICT-palveluissa ja palkanlaskentapalveluissa. Menojen kasvun ollessa jatkuvasti tulojen kehitystä suurempaa, kääntyy vuosikate lopulta ajan myötä negatiiviseksi, vaikka edellä mainitut, euromääriltään suurimmat riskit eivät toteutuisikaan.

Kunnanvaltuusto päätti, että kunnassa ei tehdä veronkorotuksia vuodelle 2026. Talousarviovuonna 2026 tähtäämme käytännössä nollatulokseen. Sekin on saavutettavissa vain, jos verotulot kehittyvät n. 300 000 € Kuntaliiton veroennustekehikkoa paremmin, eivätkä menupuolen riskit ainakaan merkittävässä määrin toteudu. Siitä seuraa riski, että mikäli orastava alkava kasvusuhdanne ei joko ala tai ehdi vielä Hirvensalmelle, kunnan tulos voi painua alijäämäiseksi. Talousarvion laadintaohjeessa riskienhallintamielessä arvioimme, että tässä negatiivisessa skenaariossa taloudelliset puskurimme riittävät vastaanottamaan kertaluontoisesti esimerkiksi –0,5 miljoonaa euroa alijäämäisen tilikauden.

Investointeihin liittyvistä riskeistä

Kuntainfra on verrattain hyvässä kunnossa. Kunnan omistamissa kiinteistöissä ei ole tiedossa merkittäviä uudistus- tai peruskorjaustarpeita. Tilanteeseen nähden 1,8 miljoonan euron investointimäärärahat taloussuunnitelmakaudelle ovat kohtuulliset. Taloudellista ja osin toiminnallistakin riskiä voitaisiin pienentää hankkimalla kumppaneita ja hankkeistamalla sellaiset investoinnit, joille voisi olla saatavissa osaksi hankerahoitusta.

Kuntakonsernin yhtiöissä on kuitenkin investointipaineita. Vesilaitoksen ja Hirvensalmen Vesi Oy:n hallinnoimassa vedenjakelujärjestelmässä on tehtävänä ylläpito- ja kehitystyötä.

Investointisuunnitelmassa ei huomioida lämpöenergian tuotantojärjestelmämuutoksista Hirvensalmen Energia Oy:lle mahdollisesti aiheutuvia menoja. Yhtiö kartoittaa ensin nykyistä kustannustehokkaamman tuotantomallin itse. Sen jälkeen asia tulee omistajanohjausasiانا ja rahoitusasiانا kunnanhallituksen ja kunnanvaltuuston ratkaistavaksi. Kyseessä on Hirvensalmen kunnan tasolla merkittävän kalliista investoinnista, josta tehdään aikanaan erillispäätös. Investoinnin suunnittelu jatkuu talousarviovuonna 2026 ja hankinnat aloitettaneen suunnitelmavuosina 2027–2028. Edellä kuvattu kunnan taloudellisen tilanteen kehitys voisi olla riski energiainvestointien toteuttamiselle, vaikka investoinneista voisi olla merkittävä positiivinen talousvaikutus myöhemmin vaikutusaikanaan.

Kunnan omistamien vuokra-asuntojen ja vuokra-asuntoyhtiöiden kiinteistöissä on sekä purku- että korjaustarpeita. Toimenpiteistä on päätetty vuokra-asunto-ohjelmassa. Kunta on tehnyt vuokra-asuntojen purkamista varten 400 000 euron määräisen varauksen tilinpäätöksessä 2023.

Investointisuunnitelmassa ei ole myöskään varattu määrärahoja Haapaniemen alueen käyttöönotolle osaksi kunnan tonttitarjontaa. Alue on ensin kaavoitettava ja sen jälkeen olisi erikseen päätettävä toimenpiteistä alueen käyttöönotolle ja varattava siihen riittävät määrärahat. Tällaiset elinvoimahankkeet ovat osaksi riippuvaisia yleisestä ja alueen taloussuhdanteesta sekä kunnan taloudellisesta asemasta, joka on otettava huomioon hankkeen riskiarvioinnissa. Alueen käyttöönoton riskiä vähentää olennaisesti se, että siellä on olemassa lähes valmis kunnallistekniikka.

4. TALOUSARVION JA TALOUSSUUNNITTELUN PERUSTEET

4.1 Arvot ja kuntastrategia

Hirvensalmen kunnan arvot ovat itsenäisyys, arjen turvallisuus ja sujuvuus, yhteistyökyky asukaslähtöisyys ja osallistaminen.

Kuntastrategiassa päätetään kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista (KuntaL 37 §). Talousarvio ja -suunnitelma tulee laatia niin, että ne toteuttavat kuntastrategiaa (KuntaL 110 §). Tästä syystä talousarviossa esitetään kuntastrategiassa asetetut tavoitteet ja erityisesti kyseiselle talousarviovuodelle asetetut välitavoitteet.

Kuntastrategiassa esitetään kunnan tavoitteet strategiakaudelle 2023–2026. Strategia-asiakirjan perusteella kuntastrategian tavoitteet tarkennetaan vuosittain toimenpiteiksi kunnan talousarviossa ja toimintasuunnitelmassa ja yhteenveto toteutumasta esitetään tilinpäätöksen yhteydessä.

Kuntastrategian mukaan Hirvensalmi haluaa olla paikkakunta, jossa ihmisen on turvallista asua lähellä luontoa ja arki sujuu mutkattomasti. Kunnalla on myönteinen ja houkutteleva kuntakuva, palvelut toimivat ja asunto- ja tonttitarjonta on riittävää. Kunnan keskeisenä tehtävänä on huolehtia ihmisen elinkaaren kattavista liikunta- ja harrastusmahdollisuuksista, varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen järjestämisestä sekä elinvoiman kehittämisestä.

Kunnan visiona on, että Hirvensalmi on turvallinen, luonnonläheinen, viihtyisän asumisen ja vapaa-ajanvieron saaristokunta. Kunnassa palvelut tuotetaan tasokkaasti ja laadukkaasti, tasapuolisesti ja kustannustehokkaasti. Kunnassa panostetaan ja kannustetaan hyvään koulutukseen ja taataan turvallinen lapsuus ja nuoruus. Elinkeinoelämää kehitetään siten, että nykyiset työpaikat säilyvät, uusia yrityksiä ja työpaikkoja syntyy. Painopisteet ovat luonnonvarojen jalostaminen ja hyödyntäminen, kuten puun ja elintarvikkeiden jalostaminen, matkailu ja vapaa-ajanasutuksen kehittäminen. Kunnan yleisilme on siisti ja viihtyisä ja kunnasta löytyy tontteja niin asumiselle kuin yrittämiselle.

Kuntastrategiassa tavoitteet on jaettu taloudenhoidon tavoitteisiin, palvelutoiminnan ja hyvinvoinnin tavoitteisiin, kehittämis- ja elinkeinotoiminnan tavoitteisiin ja Vapaa-ajan asumisen tavoitteisiin.

Taloudenhoidon tavoitteita ovat:

- Verotuksen taso pidetään kilpailukykyisenä. Tavoitetasona on maakunnan kuntien keskiarvotaso tulovero- ja kiinteistöveroprosenteissa.
- Kunnalliset maksut ja taksat pidetään kustannusvastaavina ja tarkistukset tehdään vuosittain.
- Lainaa otetaan pääsääntöisesti vain investointeihin. Lainamäärä asukasta kohden pidetään maakunnan kuntien keskitason alapuolella.
- Käyttötalousmenojen tavoitetasona on maakunnan kuntien keskitaso.
- Vuosikatetavoite on valtuustokauden mittaisella periodilla poistojen taso.
- Investoinnit painottuvat kunnallistekniikan rakentamiseen sekä korvaus- ja elinkeinoinvestointeihin.
- Kunta harjoittaa aktiivista kuntien välistä yhteistoimintaa, joka merkitsee yhteistä palvelutuotantoa ja verkostomaista rakennetta. Yhteistoiminnalla tavoitellaan tehokkuuden ja tuottavuuden lisääntymistä palvelutoiminnoissa.

Palvelutoiminnan ja hyvinvoinnin tavoitteita (palveluperiaatteet ja painopisteet) ovat:

- Kunta keskittyy nykyisen palvelutason ylläpitämiseen, laadun kehittämiseen ja palveluiden saavutettavuuden turvaamiseen. Tarjottavat palvelut ovat kuntalaisia kohtaan tasapuolisia ja kustannustehokkaita. Toimintaa kuvaa positiivinen palveluhenkisyys.
- Kunnassa pidetään tärkeänä sitä, että keskeiset palvelut ovat saatavilla Hirvensalmella. Toimivat peruspalvelut lisäävät kuntalaisten arjen turvallisuutta ja sujuvuutta.
- Kunnassa hyväksytään se, että palvelut voidaan tuottaa myös muiden toimijoiden kuin kunnan toimesta ja että osa palveluista tuotetaan seudullisesti.
- Yhteistyötä naapurikuntien kanssa lisätään, jolla pyritään saamaan parhaat käytännöt käyttöön.
- Kunnassa ikäihmiset, työikäiset ja perheet voivat hyvin ja lapsilla ja nuorilla on hyvä ja turvallista olla.
- Asuinympäristö on viihtyisä ja monipuolinen ja vapaa-ajanpalvelut ovat laadukkaita ja hyvin saavutettavissa.
- Sujuva päätöksenteko nähdään osana hyvää palvelutarjontaa.
- Lupa-asioissa käytetään sähköisiä menetelmiä.

Kehittämisen- ja elinkeinotoiminnan tavoitteet (palveluperiaatteet ja painopisteet) ovat:

- Hirvensalmen kunta tavoittelee elinkeinorakenteen monipuolistumista, työpaikkaomavaraisuuden vahvistumista ja aluetaloudellista kasvua. Tämä edellyttää yritysten määrällistä kasvua ja toimivien yritysten laajentumista.
- Kunta tukee tavoitteita ylläpitämällä ja luomalla yritysten toimintaedellytyksiä ja rakentamalla toimintaympäristöä. Tärkeimpinä asioina pidämme toimivia peruspalveluja kuten varhaiskasvatusta, perusopetusta, terveydenhuoltoa sekä tontti- ja asuntotilannetta. Kunta on tarvittaessa valmis rakentamaan yrityksille toimitiloja.
- Painopistealueena ovat kunnassa sijaitseviin luonnonvarojen jalostamiseen ja hyödyntämiseen sekä osaamiseen liittyvät toimialat, kuten puun jatkojalostus, elintarvikkeet ja matkailu sekä vapaa-ajanasutuksen kehittäminen.
- Kunta hyödyntää sijaintiaan valtatie 5:n varrella kehittämällä Uutelan aluetta.
- Kunta on elinkeinojen kehittämisessä vahvasti sitoutunut seudulliseen yhteistyöhön ja kantaa siten vastuunsa seudun kehittämisestä.
- Kunta edistää asumisen edellytyksiä koko kunnan alueella. Kunnan tavoitteena on omakotitaloasuntokannan vahvistuminen ja pysyvän asumisen kehittäminen mm. kaavoittamalla, rakentamalla tietoverkkoa ja kunnallistekniikkaa.
- Kuntamarkkinointi nähdään tärkeänä osana koko kunnan kehittämistä.

Vapaa-ajan asumisen tavoitteet (palveluperiaatteet ja painopisteet) ovat:

- Hirvensalmi on tunnettu vapaa-ajan asumisen kunta, jonka tontit ja vapaa-ajan asunnot ovat kysyttyjä. Vapaa-ajan asunnot ovat suurimmanosan vuodesta aktiivisessa käytössä.
- Vapaa-ajan asukkaat ovat tyytyväisiä kunnan asenteeseen heitä kohtaan ja kunnasta saamiinsa keskeisiin palveluihin.
- Kunta suhtautuu myönteisesti vapaa-ajanasuntojen käyttötarkoituksen muuttumiseen vakituiseen asumiseen.

- Uusien vapaa-ajan asuntojen rakentamisen edellytyksiä ja olemassa olevien rakennuspaikkojen rakennettavuutta parannetaan, muun muassa tarkastamalla kaavojen rakennusoikeudet vastaamaan nykyajan vaatimuksia.

4.2 Laskentaperusteet

Toimintatuotot

Toimintatuottojen on arvioitu kasvavan 1 %:lla, ellei muuta, esimerkiksi taksaan tai sopimukseen perustuvaa arvioperustetta ole olemassa. Myyntituottoja koskevat arviot perustuvat aikaisempien vuosien analyysiin ja tiedossa oleviin myyntikohteisiin.

Verotulot

Kuntalain 111 §:n mukaan valtuuston on viimeistään talousarvion hyväksymisen yhteydessä päätettävä kunnan tuloveroprosentista, kiinteistöveroprosenteista sekä muiden verojen perusteista. Verotusmenettelylain 91 a §:n mukaan kunnan tulee ilmoittaa Verohallinnolle tuloveroprosenttinsa suuruus viimeistään verovuotta edeltävän vuoden marraskuun 17. päivänä. Kiinteistöverolain 11 §:n mukaan kunnanvaltuusto määrää kiinteistöveroprosenttien suuruuden vuosittain etukäteen samalla, kun se vahvistaa varainhoitovuoden tuloveroprosentin. Myös kiinteistöveroprosentit tulee ilmoittaa viimeistään edeltävän vuoden marraskuun 17. päivänä. Kunnanvaltuusto päätti veroprosenteista kokouksessaan 22.9.2025 (§ 56 ja § 57). Vuoden 2026 tuloveroprosenttina säilytetään 7,40.

Kiinteistöveron tuoton perusteena on talousarvion 2026 laadinnassa käytetty seuraavia valtuuston päättämiä kiinteistöveroprosentteja:

Yleinen rakennuksen kiinteistövero 0,95 %
 Yleinen maapohjan kiinteistövero 1,30 %
 Vakituinen asuinrakennus 0,41 %
 Muut asuinrakennukset 1,15 %
 Voimalaitokset 3,10 %
 Yleishyödyllinen yhteisö 0,00 %
 Rakentamaton rakennuspaikka 2,60 %

Hirvensalmen kunnan verotuloennuste on seuraavan taulukon mukainen. Verotulojen budjetoinnissa on hyödynnetty Kuntaliiton syyskuussa 2025 päivittämää veroennustekehikkoa, joka perustuu syksyn kuntatalousohjelmassa esitettyihin arvioihin verotulojen kehityksestä. Veroennustekehikossa arvioituja verotuloja on arvioperusteisesti oikaistu +300 000 eurolla, kuten kuluvaan vuoteen 2025 koskevassa talousarviossakin on tehty. Kunta ei ole ennen vuotta 2025 käyttänyt talousarvioinnissaan veroennustekehikkoa. Kunnan verotulot ovat olleet jatkuvasti aikaisempina vuosina veroennustekehikkoa paremmat, samoin kuin elokuuhun 2025 mennessä, jonka vuoksi nyt ei ollut perustetta laskea arviota veroennustekehikon tasolle. Asia on huomioitu riskiarvioinnissa. Verotulojen kehityksen arvioidaan jatkuvan hienoisessa kasvussa.

VEROTULOT	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TASU 2027	TASU 2028
Verolaji					
Kunnallisvero	2 920	2 917 (+300)	2 939 (+300)	2 975 (+300)	3 070 (+300)
<i>Muutos %</i>	-11,9	10,0	0,7	1,1	2,9
Yhteisövero	708	700	750	795	834
<i>Muutos %</i>	-8,9	-1,1	7,1	6,0	4,9
Kiinteistövero	1 632	1 627	1 640	1 640	1 640
<i>Muutos %</i>	12,5	-0,3	0,8	0,0	0,0
VEROTULO KIRJATTAVA	5 260	5 244 (+300) = 5 544	5 329 (+300) = 5 629	5 410 (+300) = 5 710	5 544 (+300) = 5 844
<i>Muutos %</i>	-5,1	5,4	1,5	1,4	2,4

Kuntaliitto: Hirvensalmen veroennustekehikko 9/2025. Kunta on arvionvaraisesti lisännyt talousarviossaan kunnallisveroon 300 000 euroa vuodesta 2025 alkaen. Talousarviossa 2025 verotuloksi kirjattavan määrän on arvioitu olevan 5 544 000 euroa. Kuntaliitto on korjannut omaa ennustettaan kuluvalta vuodelta 2025 laskusuhdanteen ja valtion viimevuoden 2024 kunnallisveron jaksotuksessa tapahtuneen virheen vuoksi merkittävästi alaspäin. Käytännössä valtio korjaa virheen jättämällä sen määrästä veroja tilittämättä kunnille kuluvana vuonna (Kuntamarkkinoilta saatu tieto). Hirvensalmella vähennyksen verotuloihin arvioidaan olevan vuonna 2025 n. 79 000 €.

Valtionosuudet

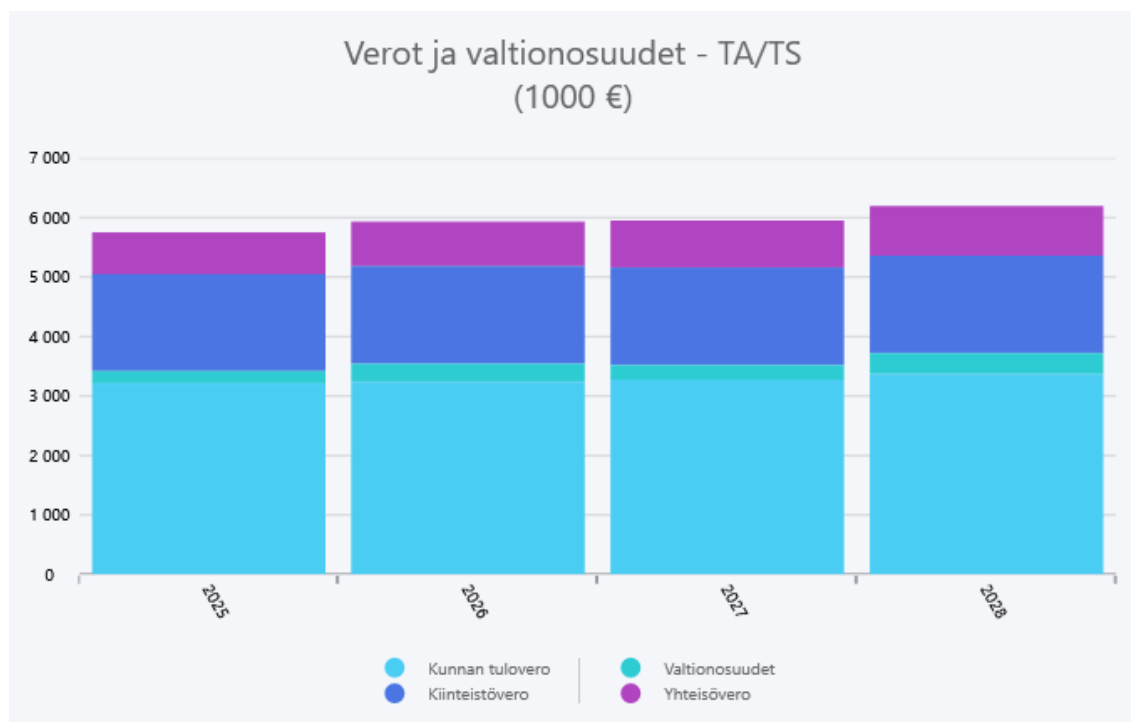
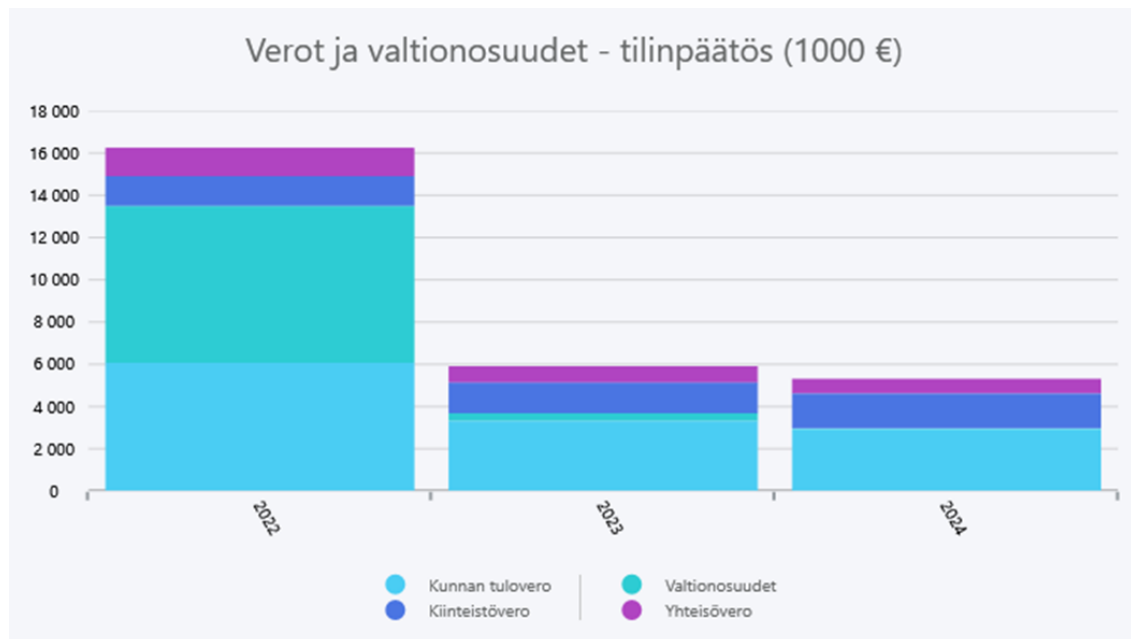
Kuntien valtionosuudet koostuvat hallinnollisesti kahdesta eri osasta, joiden myöntäjinä toimivat valtiovarainministeriö sekä opetus- ja kulttuuriministeriö. Valtionosuudet ovat kunnalle kokonaisuutena ns. yleiskatteista tuloa, mikä tarkoittaa sitä, että kunta saa vapaasti käyttää sille myönnetty valtionosuudet peruspalvelujensa rahoittamiseen parhaaksi katsomallaan tavalla. Valtionosuuksien käytöstä ei raportoida.

Kunnan valtionosuus koostuu peruspalvelujen valtionosuudesta, verotuloihin perustuvasta valtionosuuden tasauksesta sekä opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuusrahoituksesta. Hirvensalmella opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuus on negatiivinen, koska kunta ei järjestä toisen asteen koulutusta. Sote-uudistuksen myötä kuntien valtionosuusjärjestelmään on jäänyt erä, jotka eivät perustu kunnan tehtäviin, vaan menneisyyden sote-kustannuksiin. Vaikka siis sote-palveluiden tuottamisesta aiheutuneet kustannukset ja ns. sote-sidonnaiset valtionosuudet ovat poistuneet kuntien taloudesta vuodesta 2023 alkaen, vaikuttavat menneet sote-kustannukset kuntien valtionosuuksiin myös vuosina 2024 ja 2025. Sote-erien mahdollinen huomioiminen lykkääntyneessä valtionosuusuudistuksessa mahdollisesti vuodesta 2027 alkaen on vielä epäselvää.

Valtionosuuksien kasvu vuodesta 2025 alkaen johtuu TE-uudistuksen seurauksena valtiolta kunnille siirretystä rahoituksesta. Nyt n. 263 000 € valtionosuuksilla rahoitetaan mm. TE-palveluita, joiden Hirvensalmen yhteistoimintakorvauksen osuus Etelä-Savon työllisyysalueelle on n. -256 000 €.

VALTIONOSUUDET			ENNUSTE			
1 000 €	TP 2024	TA 2025	2025	TA 2026	TASU 2027	TASU 2028
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	-84	140	140	295	234	300
Verotuloperusteinen vos-tasaus	295	309	309	197	197	197
Verotulomenetyksen korvaus	449	360	360	352	350	352
Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus	-603	-603	-546	-539	-539	-500
Harkinnanvarainen vos korotus	0	0	0	0	0	0
Yhteensä	57	206	263	305	242	349

Valtionosuudet VM:n kuntatalousohjelman perusteella

Verot ja valtionosuudet

Käyttötalouden menoperusteet

Käyttötalouden menoperusteet on päätetty talousarvion laadintaohjeessa (KH 8.9.2025 § 123). Ohjeen perusteella

- Vuoden 2026 talousarvion laadinnan lähtökohtana on käyttötalouden osalta talousarvion 2025 taso.
- Verotulot arvioidaan varovaisesti Kuntaliiton veroennustekehikon mukaisesti maailmantalouden epävakaa tilanteen vuoksi. Ne voidaan arvioida enintään määrään, jonka verotulot ovat aikaisemmin ylittäneet veroennustekehikon mukaisen verokehityksen, ellei veroja päätetä nostaa.
- Palkkakustannusten kasvuun varataan 1,10 % talousarviovuonna 2026. Palkkakustannusten kasvun hillitsemiseksi jokaisen rekrytoinnin välttämättömyys on arvioitava tapauskohtaisesti. Korotuksia arvioitaessa on otettava huomioon, että korotetut palkat maksetaan käytännössä 5 kuukaudelta. Siten 1,10 % varaus tarkoittaa keskimäärin 2,63 % palkankorotusta (yleiskorotus, TES:n mukainen palkkaohjelma, ns. sivukulujen kasvu).
- Muiden kustannusten kasvuun varataan yleisen kustannusten kasvun varalle 2 % suunnitelmakaudella. Kaikki vertailuvuoteen nähden uudet tuotteiden ja palveluiden hankinnat sekä investoinnit on arvioitava tapauskohtaisesti erityisen huolellisesti.
- Palkkatukeen ei varata määrärahoja. Kunnalle kuluvana vuonna 2025 varatut määrärahat 3 henkilön työllistämistä työllistämistoimena poistetaan talouden tasapainotustoimena. Työmarkkinatuen kuntaosuuksien kasvuun pyritään varautumaan varaamalla sama määrä, kuin kuluvana vuonna 2025 ennakoidaan päädyttävän, eli n. 190 000 €.
- Tekninen toimi vähentää henkilökuntaa eläköitymisen mahdollistamana 1 htv.
- Taloutta pyritään tasapainottamaan talousarviossa esitettävillä toimenpiteillä, jotta erillisiin tasapainotustoimenpiteisiin ei olisi tarvetta ryhtyä.
- Käyttötalouden tavoitteena on, että vuosikate hieman positiivinen, joka tarkoittaa sitä, että tulot sisältäen toimintatuotot, valtionosuudet ja verotulot olisivat suuremmat kuin kunnan menot.
- Kunnan tulos voi olla jonakin arviovuonna suunnitelmakaudella (-100 000–500 000 €) alijäämäinen. Tavoitteena suunnitelmakaudella kokonaisuutena on käyttötalouden ylijäämäinen tulos.

4.3 Henkilöstö

Hirvensalmen kunnan henkilöstötilinpäätöksen 2024 perusteella henkilöstön kokonaismäärä oli 70 (2023: 69) henkilöä. Heistä 54 (2023:52) työskenteli vakituudessa koko- tai osa-aikaisessa työsuhteessa kuntaan. Henkilötyövuosina (htv) mitattuna henkilöstöresurssi oli 63 (vuonna 2023:67) htv.

Henkilöstömenot

Vuoden 2026 talousarviossa henkilöstökulut ovat 3,51 miljoonaa euroa, joka on 3 % vähemmän kuin vuonna 2025 (TA2025+lisät 3,61 milj. euroa). Koska palkankorotukset ovat merkittäviä, henkilöstömenojen hallinta edellyttää henkilöstösuunnittelua. Työtehtävät pyritään järjestämään tarkoituksenmukaisesti ja tehokkaasti. Tärkeimpänä keinona ovat työntekijän ja lähiesihenkilön kaksi (2) kertaa vuodessa järjestettävät kehityskeskustelut. Pienessä organisaatiossa päivittäinen henkilöjohtaminen on välitöntä.

Talousarviota laadittaessa palkkausmäärärahoja on korotettu arvioitujen sopimuskorotusten takia 2,24 %:lla (5 kk vaikutus 1,1 %). Kunta-alan virka- ja työehtosopimukset ovat voimassa 1.5.2025-29.2.2028.

Henkilösivukulut vuoden 2026 taloussuunnittelussa:

palkkaperusteinen eläkevakuutusmaksu (KuEL): 20,75 % (sis. työkyvyttömyyseläkemaksu 0,80 %)

opettajien eläkemaksu, (VaEL): 18,50 % (sis. työkyvyttömyyseläkemaksu 0,80 %)

kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksu: 1,85 %

työttömyysvakuutusmaksu: 0,29 %

tapaturmavakuutusmaksu: 1,20 %

Henkilöstö- ja koulutussuunnittelu

Henkilöstö- ja koulutussuunnittelun avulla määritellään kunnan strategian mukainen ja palvelutuotannon vaatima määrällinen ja laadullinen henkilöstötarve. Johtoryhmä vastaa suunnittelusta yhteistyössä yhteistyötoimikunnan kanssa. Henkilöstömenojen jatkuva sopeutus vaatii kriittistä tarkastelua sen suhteen, täytetäänkö avautuvia tehtäviä vai voidaanko tehtävien uudelleenjärjestelyn tai sisäisen täyttämisen kautta saavuttaa säästöjä.

Täyttölupaa haettaessa tehtävänkuvia pyrittävä päivittämään vastaamaan tulevaisuuden haasteita. Täyttöluvan saaminen edellyttää aina ajantasaisen tehtävänkuvauksen olemassaoloa, talousarvioon varattujen määrärahojen riittävyyttä sekä perusteluja esimerkiksi tuottavuuden, tehokkuuden, mitoituksen tai vaikuttavuuden näkökulmista. Henkilöstölisäyksiä suunnitellaan pääsääntöisesti vain sellaisiin tehtäviin, joihin tulee ulkopuolinen rahoitus, esimerkkinä hankkeet tai palvelut, jotka kunta tuottaa, mutta valtio rahoittaa pääosin kokonaisuudessaan.

4.4 Tytäryhteisöille asetettavat tavoitteet

Talousarviossa asetetaan tytäryhteisökohtaiset vuoden 2026 toiminnalliset tavoitteet Kunnan edustajien tulee toimia tytäryhteisöjen päätöksentekoeleimissä kunnanvaltuuston asettamien tavoitteiden mukaisesti sekä noudattaa konserniohjeita.

Konserniin kuuluvat tytäryhtiöt ja muut yhteisöt

Hirvensalmen kunta ja sen määräysvallassa olevat yhteisöt muodostavat kuntakonsernin, jossa on 1.1.2026 alkaen yhteensä 2 osakeyhtiötä ja 8 asunto- tai kiinteistöyhtiötä, joiden katsotaan omistussuhteeltaan tai määräysvallan kautta kuuluvan konsernin tytäryhtiöksi tai -yhteisöksi. Lisäksi kunnalla on suoraa omistusta 4 osakkuusyhteisössä.

Nimi	Kotipaikka	Omistus-osuus %
Kuntayhtymät		
Etelä-Savon maakuntaliitto	Mikkeli	1,4421
Tytäryhteisöt		
Hirvensalmen Vesi Oy	Hirvensalmi	100
Hirvensalmen Energia Oy	Hirvensalmi	100
Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt		
Asunto Oy Liverrys	Hirvensalmi	100
Kiinteistö Oy Pöyryntupa	Hirvensalmi	100
Asunto Oy Hirvensalmen Pöyrynsakari	Hirvensalmi	100
Kiinteistö Oy Hirvensalmen Koivulehto	Hirvensalmi	100
Kiinteistö Oy Hirvensalmen Keskusrinne	Hirvensalmi	100
Kiinteistö Oy Hirvensalmen Junnankuja	Hirvensalmi	100
Asunto Oy Hirvensalmen Itäkaari 10 Kiinteistö	Hirvensalmi	100
Oy Tammilehto Oy	Hirvensalmi	100
Osakkuusyhteisöt		
Mikkelin seudun elinkeinoyhtiö Miksei Oy	Mikkeli	3,0
Asunto Oy Hirvensalmen Koivutie	Hirvensalmi	
Asunto Oy Hirvensalmen Pihlajarinne	Hirvensalmi	
Asunto Oy Hirvensalmen Pihlajapuisto	Hirvensalmi	

Tytäryhteisöjen ja kiinteistö- ja asuntoyhtiöiden valtuustoon nähden sitovat tavoitteet

Hirvensalmen Vesi Oy:n ja Hirvensalmen Energia Oy:n tavoitteena on tuottaa laadukkaat vesi- ja energiapalvelut kustannustehokkaasti asiakkailleen. Yhtiöiden tulojen tulisi kattaa menot ja poistot. Taksat tulisi asettaa myös siten, että ne mahdollistavat myös tulevaisuuden välttämättömiä investointimenoja.

Hirvensalmen Vesi Oy:n ja Hirvensalmen Energia Oy:n taloudellisena tavoitteena on taloussuunnitelmakaudella 2025–2027 vähintään nollatulos siten, että yhtiöiden maksuvalmius eikä vakavaraisuus ole vaarassa. Koska erityisesti energiayhtiön merkittävänä asiakkaana on kunta ja sen konserniyhtiöt, ei yhtiön taloudellista asemaa saa korjata vain maksuja korottamalla, vaan energiatuotannolle on löydettävä ympäristöystävällinen, kustannustehokas tuotantotapa. Mahdollisista omistusräjäytelystä ja merkittävistä rahoitusta vaativista investoinneista neuvotellaan erikseen kunnan kanssa.

Velkaantumista tulee välttää. Lyhytaikaisissa lainatarpeissa on käytettävä konsernitiliä ja lainattava välttämättä tarvittavat varat kunnalta.

Kunnan energiantuotannolle valmistellaan energiaohjelma kunnan omistajanohjauksessa Hirvensalmen Energia Oy:n valmistelun pohjalta, mikäli kuntastrategiaksi valitaan yhtiön toimintaa kehittävä vaihtoehto.

Hirvensalmen Vesi Oy:n on jatkuvasti pidettävä huolta hallinnoimastaan infrastruktuurista, jotta vedenjakelu on toimivaa normaalioloissa ja poikkeusoloihin varaudutaan mahdollisuuksien mukaan.

Kiinteistö- ja asuntoyhtiöiden minimitavoitteena on positiivinen käyttökate. Käyttökate kuvaa yrityksen varsinaisen liiketoiminnan tulosta ennen poistoja, rahoituseriä ja veroja. Käyttökate kertoo, kuinka paljon yrityksen liikevaihdosta jää katetta, kun siitä vähennetään yrityksen toimintakulut. Vaikka tavoite saavutettaisiin, yhtiöiden haasteena ovat lainojen lyhennykset ja poistojen kattaminen, jotka voivat edellyttää kunnan järjestelyjä. Yhtiöiden vakavaraisuuden turvaamiseksi sekä tehtäviin korjausinvestointeihin talousarviovuodelle 2026 investointiohjelmassa on osoitettu 250 000 euron määräraha (vuonna 2025: 300 000 €) ja taloussuunnitelmavuosille 2027 ja 2028 vastaava määräraha on 150 000 €. Mahdollisiin rakennusten purkuihin osoitetaan tarvittaessa erillinen määräraha kunnan omistajanohjauksessa tehtävillä päätöksillä.

Sekä kunnan taseella olevia vuokra-asuntoja että kiinteistö- ja asuntoyhtiöitä koskien päätettiin kuluvana vuonna 2025 vuokra-asunto-ohjelma. Ohjelman toimeenpanoa jatketaan.

5. KÄYTTÖTALOUS

5.1 YLEISHALLINTO

Organisaatio

Yleishallinnon palvelualueet ovat hallinto ja elinvoimapalvelut.

Yleishallinnon toimialaa johtaa kunnanjohtaja. Hallinnon palvelualueita johtaa hallintopäällikkö ja elinvoimapalveluita elinkeinopäällikkö. Palvelualue on valtuustoon nähden sitova taso, joten palvelualueiden päälliköt ovat tulosvastuussa palvelualueensa tavoitteista ja taloudesta. Palvelualueen henkilökunta on kunnan ja palvelualueen palveluksessa. Siten palvelualueen työntekijät ja/tai heidän esihenkilönsä voivat työskennellä toisella palvelualueella. Johtosuhteet on määritelty hallintosäännössä.

Yleishallinnon toimialan henkilöstöresurssi on 6,5 htv (kunnanjohtaja, hallintopäällikkö, elinvoimapäällikkö, maahanmuuttokoordinaattori, kirjanpitäjä, toimistosihteeri (palkka-asiat) ja sivistyspalveluiden kanssa jaettu 0,5 htv toimistosihteerin (neuvonta- ja hallintopalvelut) resurssi. ICT-palvelut ja osa palkkahallinnon palveluista hankitaan ostopalveluna.

Tehtävät

Hallinto tuottaa tai järjestää asianhallinnon, arkistotoimen, kunnanvaltuuston, tarkastuslautakunnan, kunnanhallituksen, johtoryhmän ja yhteistyötoimikunnan palvelut, vaalit, tarkastustoiminnan, taloushallinnon, henkilöstöhallinnon, tietohallinnon (ICT), sekä konsernin omistajanohjauksen palvelut.

Elinvoimapalvelut tuottaa tai järjestää kunnan elinkeinotoimen, sidosryhmäyhteistyön, markkinoinnin, vuokra-asumisen ja kotouttamisen palvelut sekä koordinoi ulkoistettuja työllisyyspalveluita.

Kustannuspaikat

Yleishallinnon, aikaisemmin hallintopalveluiden, toimialueen palvelualuejako muutettiin hallintosäännön päivityksen 30.9.2024 yhteydessä. Tehtävä- ja kustannuspaikkajakoa ei muutettu, vaan ne kootaan vähentyneille palvelualueille. Hallinnon palvelualueen tehtävät ovat 10 vaalit, 11 tilintarkastus, 13 yleishallinto, 14 talous- ja kuntasuunnittelu, 15 henkilöstöhallinto ja 18 edunvalvonta. Elinvoimapalveluiden tehtävät ovat aikaisemmat elinkeinoelämän kehittämisen, 16, tehtävät.

Talousarvio ja taloussuunnitelma

Yleishallinto	TP 2024	TA 2025	TA2026	TS2027	TS2028
Toimintatuotot	303 047	191 132	189 554	191 450	193 364
Toimintakulut	-1 409 949	-1 794 090	-1 677 801	-1 711 356	-1 745 583
Toimintakate	-1 106 902	-1 602 958	-1 488 246	-1 519 907	-1 552 219
Poistot- ja arvonalentumiset	-5 245	-6 933	-7 201	-7 345	-7 492
TK:n yli/alijäämä	-1 112 148	-1 609 891	-1 495 447	-1 527 252	-1 559 711

Tavoitteet

Yleistavoitteet

Yleishallinnon tavoitteena on tuottaa tai järjestää kunnan lakisääteiset viranomaistehtävät ja kunnan sekä kuntakonsernin toiminnan suunnittelua- ohjausta ja valvontaa koskevat tehtävät

laadukkaasti ja kustannustehokkaasti. Yleishallinto myös tuottaa tai järjestää laadukkaasti ja kustannustehokkaasti luottamusjohdon, kunnan johtoryhmän ja kunnan palveluntuotannon tarvitsemat tukipalvelut. Tavoitteet määritellään tarkemmin hallinnon ja elinvoimapalveluiden palvelualueiden tavoitteissa. Yleishallinto sopeuttaa kustannuksiaan noin -116 000 euroa vuoden 2025 arvioidusta tasosta kunnan kokonaistalouden tavoitteiden saavuttamiseksi. Sopeutus kohdennetaan pääosin työllistämisvaroihin (-103 000 €) ja kunnanhallituksen ja kunnanvaltuuston määrärahoihin (-16 000 €).

Valtuusto- ja hallitustyö

Kuntastrategian mahdollisten toimeenpano-ohjelmien valmistelutyö käynnistetään yhteistyössä luottamusjohdon kanssa. Strategiatyö johtaa myös kunnan hallintosäännön uudistamisen käynnistämiseen. Yhteistyömahdollisuuksia seutukuntien kanssa kartoitetaan.

Toiminnalliset tavoitteet

Taloushallinto tuottaa talousarvion pohjalta tehdyillä raporteilla ¼ -vuosiraportin, ½-vuosiraportin, ¾-vuosiraportin ja tilinpäätöksen.

Omistajanohjaus

Kunnanjohtaja ja elinvoimapalvelut tekevät yhteistyötä konserniyhtiöiden johdon kanssa, jotta kunnanhallitus ja valtuusto voivat omistajanohjauksessa päättää toimenpiteistä, joilla konserniyhtiöille asetettuihin tavoitteisiin pyritään.

Riskit

Kunnan hallinto- ja konserniyhtiöiden johtamisen resurssi on erittäin ohut. Kunnan johtavat viranhaltijat ja päälliköt johtavat oman toimensa ohella konserniyhtiöitä. Myös hallinnon ja taloushallinnon henkilöstöresurssi on niukka. Keskeisiä toimintoja, kuten palkkapalvelut ja ICT-palvelut on ulkoistettu. Poissaolot omassa henkilökunnassa tai ostopalveluiden häiriöt tai palvelupoikkeamat tai kapeikot voivat vaikuttaa suoraan tehtävien hoitamisessa onnistumiseen.

Suunnitelmakaudelle ajoittuu merkittäviä kunnan ja kuntakonsernin toimintaan vaikuttavia uudistuksia. Kunnan osalta esimerkiksi varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen järjestämisen, vuokra-asuntojen ja energiantuotannon palveluratkaisuihin olisi päätettävä tai jo päätettyjä toimenpiteitä suoritettava. Kunnan palveluihin voivat vaikuttaa merkittävästi valtion, hyvinvointialueen ja työllisyysalueen palvelutasoratkaisut, joihin on sopeuduttava. Valmistelu, suunnittelu, päätöksenteko ja toimeenpanotehtävät käyttävät paljon kunnan virka- ja luottamusjohdon voimavaroja. Riskinä on, että päätöksenteon ja/tai toiminnan ja/tai talouden ja/tai henkilöstön asettamat reunaehdot estävät tai vaikeuttavat oikea-aikaista päätöksentekoa ja optimaalisten ratkaisujen tekemistä.

Perustelut

Vaikein haasteemme on kuntalaisten hidas vähentyminen ja ikääntyminen. Vaikka väestönkehityksenkin osalta pärjäämme verrokkejamme paremmin, on muun muassa kunnan vuokra-asuntojen vuokrausaste heikentynyt, joka on johtanut vuokratulojen vähenemiseen, joka on puolestaan johtanut kunnan vuokra-asuntoyhtiöiden maksuvaikeuksiin energia- ja vesi-yhtiöille, sekä siihen, että niiden varat eivät ole riittäneet lainanlyhennyksiin.

Mikäli vuoden 2025 aikana on saatu päätettyä uudesta kuntastrategiasta, on vuosi 2026 sen mahdollisten toimintaohjelmien valmistelun aikaa. Nopeimmin tehtävä asioita voidaan mahdollisesti ryhtyä jo toteuttamaan.

5.1.1 Hallinto

Palvelusuunnitelma

Hallinnon palvelualue hoitaa valtuuston, kunnanhallituksen, tarkastuslautakunnan, keskusvaalilautakunnan, johtoryhmän ja yhteistyötoimikunnan sihteeritoiminnat, vaalien, tarkastustoiminnan, asianhallinnan ja arkiston hallinnoimisen sekä taloushallinnon, henkilöstöhallinnon, tietohallinnon (ICT), sekä konsernin omistajanohjauksen palvelut.

Vastuuhenkilö ja henkilöstöresurssi

Hallinnon palvelualueesta vastaa hallintopäällikkö. Palvelualueelle on kohdennettu hallintopäällikön (1 htv) lisäksi 0,5 htv toimistosihteerin työajasta, kirjanpitäjän (1 htv) ja toimistosihteerin (palkka-asiat, 1 htv) resurssi. Myös kunnanjohtajan palkkakulut kohdennetaan hallinnon palvelualueelle. ICT-palvelut (useita palveluntuottajia) ja osa palkkahallinnon tehtävistä (Monetra).

Määräraha- ja tulotaulukko sitovalla tasolla

Hallinto	TP 2024	TA 2025	TA2026	TS2027	TS2028
Toimintatuotot	157 648	77 827	75 116	75 867	76 626
Toimintakulut	-952 591	-900 916	-875 631	-893 143	-911 006
Toimintakate	-794 943	-823 089	-800 515	-817 276	-834 380
Poistot- ja arvonalentumiset	-4 853	-6 673	-6 639	-6 772	-6 907
TK:n yli/alijäämä	-799 796	-829 762	-807 154	-824 047	-841 287

Kunnan strategiaa tukevat toiminnalliset tavoitteet

Tavoite	Keinot, toimenpiteet	Mittarit/tunnusluvut
Kuntastrategian täytäntöönpanotoimet aloitetaan	Uusi kuntastrategia otetaan täytäntöön valtuuston päätöksen mukaisesti.	Toimeenpanoasiakirjojen valmistuminen
Hallintosääntö päivitetään	Hallintosääntö päivitetään vastaamaan uutta kuntastrategiaa	Päivitetty hallintosääntö -asiakirja
Henkilöstöohjeet päivitetään	Henkilöstöohjeet päivitetään suositusten (KT) sekä uuden kuntastrategian mukaisiksi	Päivitetty henkilöstöohje -asiakirja

Keskeiset toiminnalliset ja taloudelliset riskit (riskiarvio)

Hallinnon palvelualueen keskeisimmät toiminnalliset ja taloudelliset riskit liittyvät henkilöstöresurssiin sekä käytössä oleviin järjestelmiin.

Perustelut suunnitelmalle ja riskiarviolle

Hallinnon palvelualue tuottaa valtuuston, kunnanhallituksen, tarkastuslautakunnan, keskusvaalilautakunnan, johtoryhmän ja yhteistyötoimikunnan sihteeritoiminnat, vaalien, tarkastustoiminnan, asianhallinnan ja arkiston hallinnoimisen sekä taloushallinnon, henkilöstöhallinnon, tietohallinnon (ICT), sekä konsernin omistajanohjauksen palvelut. Kunnan hallinto- ja konserniyhtiöiden johtamisen resurssi on erittäin ohut. Myös hallinnon ja taloushallinnon henkilöstöresurssi on niukka. Keskeisiä toimintoja, kuten palkkapalvelut ja

ICT-palvelut on ulkoistettu. Henkilöstön poissaolot, ostopalveluiden häiriöt tai palvelupoikkeamat voivat vaikuttaa suoraan tehtävien hoitamisessa onnistumiseen.

5.1.2 Elinvoimapalvelut

Palvelusuunnitelma

Elinvoimapalveluiden palvelualue koostuu elinkeino-, työllisyys-, kotoutumis- ja maaseutupalveluista. Lisäksi alueelle kuuluu kuntamarkkinointi, matkailupalvelut sekä kunnan omistamien vuokra-asuntoyhtiöiden vuokratasosta päättäminen sekä suoraan taseella olevien vuokra-asuntojen vuokraus. Ostopalveluna hankitaan työllisyyspalvelut (Mikkelin kaupunki) ja maaseututoimi (Mikkelin kaupunki).

Vastuuhenkilöt ja henkilöstöresurssit

Elinvoimapalveluiden palvelualueesta vastaa elinvoimapäällikkö. Elinvoimapäällikön työpanoksen lisäksi esimerkiksi markkinointi- ja mediapalveluita hankitaan ostopalveluina. Kotouttamispalvelujen toteuttajana on maahanmuuttokoordinaattori.

Määräraha- ja tulotaulukko sitovalla tasolla

Elinvoimapalvelut	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Toimitatuotot	145 399	113 305	114 438	115 582	116 738
Toimintakulut	-457 358	-893 174	-802 170	-818 213	-834 578
Toimintakate	-311 959	-779 869	-687 732	-702 631	-717 839
Poistot- ja arvonalentumiset	-392	-260	-562	-573	-585
TK:n yli/alijäämä	-312 351	-780 129	-688 294	-703 204	-718 424

Kunnan strategiaa tukevat toiminnalliset tavoitteet

Tavoite	Keinot, toimenpiteet	Mittarit/tunnusluvut
Toimitilojen vuokrausasteen nousu	markkinointi, yritysten kontaktointi ja hinnoittelun muuttaminen.	Vuokrattu neliömäärä
Asuntojen vuokrausasteen ja vuokratulojen kasvu	Hinnoittelun muuttaminen markkinaperusteiseksi. Markkinointi.	Saadut vuokratulot - markkinointiin käytetyt varat
Kotoutumisen edistäminen	Työ, koulutus ja osallisuus	Pääsy koulutuksiin ja työpaikat
Kotoutumisavustusten tason selvittäminen vuodelle 2027	Seurataan Suomen hallituksen päätöksiä.	Saadun informaation tarkkuus
Yhteistyömahdollisuuksien kartoitus kotoasioissa Mäntyharjun kanssa	Kontaktointi	Yhteistyön määrä ja kustannukset

Keskeiset toiminnalliset ja taloudelliset riskit (riskiarvio)

Toimitilojen vuokrauksen ja työllisyyden kehityksen riskinä on yleinen taloustilanne. Asuntojen vuokrauksen haasteena on yleinen väestökehitys. Kotoutumispalveluissa keskeinen riski on avustusten määrän toteutuminen.

Perustelut suunnitelmalle ja riskiarviolle

Toimitilojen vuokraus yrityksille on osa kunnan elinkeinostrategiaa. Uutelan hallissa on tyhjää toimitilaa noin 800 m², jota ei ole saatu vuokratuksi yritystoimintaan lisäksi karting- halli on vailla vuokralaista. Toimenpiteiden avulla pyritään saamaan vapaat tilat yritystoiminnan käyttöön.

Kunnan vuokra-asuntojen vuokrausaste vaihtelee 50 % - 60 % tasolla, minkä vuoksi myös vuokratulokertymä on heikko. Vuokra-asuntojen markkinoinnilla pyritään kasvattamaan vuokrausastetta, vuokratuloja ja asukasmäärää.

5.2 SIVISTYSTOIMI

Organisaatio

Sivistystoimen palvelualueet ovat perusopetus, taiteen perusopetus, aikuiskoulutus, kirjastotoimi, varhaiskasvatus sekä vapaa-aikatoimi.

Sivistystoimen toimialaa johtaa rehtori-sivistysjohtaja. Varhaiskasvatuksen palvelualueella johtaa varhaiskasvatuksen päällikkö. Palvelualue on valtuustoon nähden sitova taso, joten palvelualueiden päälliköt ovat tulosvastuussa palvelualueensa tavoitteista ja taloudesta. Palvelualueen johtosuhteet on määritelty hallintosäännössä.

Sivistystoimen toimialan henkilöstöresurssi on kokonaisuudessaan 38 htv. Yleishallinnon kanssa on jaettu 0,5 htv toimistosihteerin resurssi. Lisäksi kunta ostaa sopimukseen perustuen 0,6 htv aineenopettajan sekä 0,2 htv etsivän nuoriso-ohjaajan resurssin Mäntyharjun kunnalta.

Tehtävät

Perusopetus järjestää Hirvensalmen kunnan alueella asuvien oppivelvollisten perusopetuslain mukaiset perusopetuksen ja esiopetuksen palvelut.

Taiteen perusopetus tuottaa ensisijaisesti lapsille ja nuorille tarkoitettua eri taiteenalojen opetusta. Hirvensalmella taiteen perusopetusta tuottaa sopimukseen perustuen Mikkelin musiikkiopisto.

Aikuiskoulutus tuottaa vapaan sivistystyön palveluita. Hirvensalmella taiteen perusopetusta tuottaa yhteistoimintasopimukseen perustuen Mikkelin kansalaisopisto.

Kirjastotoimi tuottaa kirjaston palveluita. Hirvensalmella kirjaston palvelut tuottaa yhteistoimintasopimukseen perustuen Mikkelin seutukirjasto.

Varhaiskasvatus tuottaa tai järjestää alle kouluikäisten varhaiskasvatuslain mukaiset palvelut. Varhaiskasvatusta voidaan järjestää päiväkodissa, perhepäivähoidossa tai avoimena varhaiskasvatustoimintana.

Vapaa-aikapalvelut tuottaa tai järjestää kuntalaisille ja vapaa-ajanasukille nuoriso-, kulttuuri- ja liikuntatoimen palveluita.

Talousarvio ja taloussuunnitelma

Sivistystoimi	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	249 408	259 910	309 792	312 890	316 019
Toimintakulut	-4 083 622	-4 287 943	-4 401 760	-4 489 795	-4 579 591
Toimintakate	-3 834 254	-4 028 033	-4 091 967	-4 176 905	-4 263 572
Poistot- ja arvonalentumiset	-126 781	-124 207	-127 685	-130 239	-132 843
TK:n yli/alijäämä	-3 961 035	-4 152 240	-4 219 652	-4 307 144	-4 396 415

Tavoitteet

Sivistystoimen tavoitteena on tuottaa tai järjestää kunnan sivistystoimen palvelut laadukkaasti ja kustannustehokkaasti. Tavoitteet määritellään tarkemmin palvelualueiden tavoitteissa.

Riskit

Henkilöstö on sivistystoimen keskeinen resurssi ja siten myös keskeiset riskit kohdistuvat henkilöstöön. Toiminnallisesti riskin muodostavat kelpoisuuden omaavan henkilöstön saatavuus sekä henkilöstön poissaolojen tilanteessa, että myös henkilöstön vaihtuvuuden tilanteessa. Henkilöstön saatavuuden riskiin vastataan monipuolisella, oikea-aikaisella ja onnistuneella rekrytoinnilla sekä oman henkilöstön kouluttautumisella. Sivistystoimen kustannuksista henkilöstökulut ovat erittäin merkittävät, joten henkilöstökulujen kehitys muodostaa taloudellisen riskin suunnitelmakaudella.

Perustelut

Sekä opetuksen, että etenkin varhaiskasvatuksen henkilöstön saatavuuden tilanne on valtakunnallisesti haastava. Näköpiirissä ei ole tekijöitä, jotka vaikuttaisivat nopeasti muutokseen tilanteessa.

5.2.1 Perusopetus

Palvelusuunnitelma

Perusopetuksen palvelualue vastaa Hirvensalmen kunnan alueella asuvien lasten ja nuorten esi- ja perusopetuksesta perusopetuslain mukaisesti. Opetus järjestetään sivistyslautakunnan hyväksymän opetussuunnitelman sekä vuosittain hyväksyttävien koulujen lukuvuosisuunnitelmien mukaisesti.

Vastuuhenkilö ja henkilöstöresurssi

Perusopetuksen palvelualueen toiminnasta vastaa rehtori-sivistysjohtaja. Esi- ja perusopetukseen on kohdistettu kaikkiaan 22 htv henkilöstöresurssi. Lisäksi käytössä on sopimukseen perustuva noin 0,6 htv aineenopettajan resurssi Mäntyharjun kunnalta.

Määräraha- ja tulotaulukko sitovalla tasolla

	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	174863	165000	203710	205747	207805
Toimintakulut	-2615752	-2691077	-2746214	-2801138	-2857161
Toimintakate	-2440889	-2526077	-2542504	-2595391	-2649356
Poistot- ja arvonalentumiset	-78226	-76844	-75998	-77518	-79068
TK:n yli/alijäämä	-2519115	-2602921	-2618502	-2672909	-2728424

Toimintakulut kasvavat suunnitelmassa vuodesta 2025 vuoteen 2026 2,39 % ja toimintakatteessa kasvu on 1,99 %.

Kunnan strategiaa tukevat toiminnalliset tavoitteet

Tavoite	Keinot, toimenpiteet	Mittarit/tunnusluvut
Perusopetuksen strategia.	Strategiatyön käynnistäminen ja valmistuminen.	Työn valmistuminen.
100 % taso päättötodistuksen saamisen ja jatko-opintopaikan saamisen osalta.	Opetuksen laatu, kohdennetut tukitoimet, tehostettu oppilaanohjaus.	100 % päättävän vuosiluokan oppilaista saa päättötodistuksen ja jatko-opiskelupaikan.
Oppimisen tuen uudistuksen käyttöönotto.	Valmistelutyön loppuun saattaminen, työn toimeenpano.	Uusi oppimisen tuki täysimääräisesti käytössä kouluilla kevätlukukaudella 2026.

Keskeiset toiminnalliset ja taloudelliset riskit (riskiarvio)

Kuten koko toimialalla on myös perusopetuksen osalta keskeinen resurssi ja siten myös keskeiset riskit kohdistuvat henkilöstöön. Toiminnallisesti riskin muodostavat kelpoisuuden omaavan henkilöstön saatavuus sekä henkilöstön poissaolojen tilanteessa, että henkilöstön

vaihtuvuuden tilanteessa. Riskin realisoituessa on sillä vaikutusta myös toiminnan laatuun haasteiden jatkuessa. Riskin toteutumista ennaltaehkäistään monipuolisella, oikea-aikaisella ja onnistuneella rekrytoinnilla ja oman henkilöstön kouluttautumisella. Myös kustannuksista henkilöstökulut ovat perusopetuksessa erittäin merkittävät, joten henkilöstökulujen kehitys muodostaa taloudellisen riskin suunnitelmakaudella. Oppilasmäärän lasku sekä henkilöstökulujen kasvu tarkoittaa vaikutuksia myös opetuksen kokonaistuntimäärään. Laskeva kokonaistuntimäärä on haaste opetuksen käytännön toteutukselle ja kelpoisten opettajien veto- ja pitovoimalle.

Perustelut suunnitelmalle ja riskiarviolle

Perusopetuksen keskeinen tavoite on turvata perusopetuksen päättävälle nuorille mahdollisuus yhteiskunnan täysimääräiseen jäsenyyteen. Tähän voidaan tehokkaimmin vaikuttaa kehittämällä ja ylläpitämällä toimintamalleja, opetusjärjestelyjä sekä tukitoimia, joilla voidaan saavuttaa 100 % taso jatko-opintokelpoisuuden ja jatko-opintopaikan saavuttamisen suhteen.

Henkilöstön saatavuus perusopetuksen osalta on heikentynyt valtakunnallisesti ja kelpoisuuden omaavien opettajien ja ohjaajien saatavuus ei ole itsestäänselvyys. Toistaiseksi vetovoima kunnan perusopetuksen tehtävissä on ollut hyvä. Toisaalta kustannuskehitys on vahvasti henkilöstösidonnaisella alalla voimakkaasti sidoksissa henkilöstökulujen kehitykseen. Jotta voidaan tulevaisuudessakin turvata laadukkaat esi- ja perusopetuksen palvelut, tulee käynnistää strategiatyö esi- ja perusopetuksen osalta.

5.2.2 Taiteen perusopetus

Palvelusuunnitelma

Taiteen perusopetus on koulun ulkopuolista, ensisijaisesti lapsille ja nuorille tarkoitettua eri taiteenalojen opetusta. Oppilaat saavat valmiuksia ilmaista itseään ja hakeutua taiteenalan ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen. Hirvensalmella taiteen perusopetusta tuottaa sopimukseen perustuen Mikkelin musiikkiopisto.

Vastuuhenkilö ja henkilöstöresurssi

Taiteen perusopetuksen palvelualueen toiminnasta vastaa rehtori-sivistysjohtaja. Kunnalla ei ole henkilöstöresurssia taiteen perusopetuksessa, vaan toiminta järjestetään Mikkelin musiikkiopiston toimesta.

Määräraha- ja tulotaulukko sitovalla tasolla

	TP 2024	TA 2025	TA2026	TS2027	TS2028
Toimintatuotot	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-3796	-10000	-6500	-6630	-6763
Toimintakate	-3796	-10000	-6500	-6630	-6763
Poistot- ja arvonalentumiset	0	0	0	0	0
TK:n yli/alijäämä	-3796	-10000	-6500	-6630	-6763

Kunnan strategiaa tukevat toiminnalliset tavoitteet

Tavoite	Keinot, toimenpiteet	Mittarit/tunnusluvut
Opetuksen jatkuvuuden varmistaminen	Päätöksenteko, ohjaus ja tuki	Oppilaat lkm

Keskeiset toiminnalliset ja taloudelliset riskit (riskiarvio)

Toiminta järjestetään sopimuksen varaisesti Mikkelin musiikkiopiston toimesta. Toiminnalliset ja taloudelliset riskit ovat vähäiset ja liittyvät lähinnä Mikkelin musiikkiopiston mahdollisiin riskeihin.

Perustelut suunnitelmalle ja riskiarviolle

Koulun ulkopuolinen lapsille ja nuorille tarkoitettu musiikin opetus nähdään tärkeänä toimintana. Oppilaat saavat valmiuksia ilmaista itseään ja hakeutua taiteenalan ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen. Näköpiirissä ei ole erityisiä riskejä toiminnan osalta.

5.2.3 Aikuiskoulutus*Palvelusuunnitelma*

Vapaan sivistystyön koulutuksilla edistetään yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta. Koulutusten tavoitteena on edistää myös ihmisten monipuolista kehittymistä ja hyvinvointia. Hirvensalmella vapaata sivistystyötä järjestää yhteistoimintasopimuksen perusteella Mikkelin kansalaisopisto.

Vastuuhenkilö ja henkilöstöresurssi

Aikuiskoulutuksen palvelualueen toiminnasta vastaa rehtori-sivistysjohtaja. Kunnalla ei ole henkilöstöresurssia aikuiskoulutuksessa vaan toiminta järjestetään Mikkelin kansalaisopiston toimesta.

Määräraha- ja tulotaulukko sitovalla tasolla

	TP 2024	TA 2025	TA2026	TS2027	TS2028
Toimintatuotot	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-31801	-40000	-35000	-35700	-36414
Toimintakate	-31801	-40000	-35000	-35700	-36414
Poistot- ja arvonalentumiset	0	0	0	0	0
TK:n yli/alijäämä	-31801	-40000	-35000	-35700	-36414

Kunnan strategiaa tukevat toiminnalliset tavoitteet

Tavoite	Keinot, toimenpiteet	Mittarit/tunnusluvut
Opetuksen jatkuvuuden ja laajuuden varmistaminen	Päätöksenteko, ohjaus ja tuki	Opetustuntimäärä / vuosi

Keskeiset toiminnalliset ja taloudelliset riskit (riskiarvio)

Toiminta järjestetään yhteistoimintasopimuksen mukaisesti Mikkelin kansalaisopiston toimesta. Toiminnalliset ja taloudelliset riskit liittyvät lähinnä vapaan sivistystyön asemaan valtionosuusjärjestelmän muutoksissa. Valtion tuen suhteellisen osuuden laskiessa kansalaisopistoille syntyy paineita järjestettävän opetuksen määrän vähentämiselle. Muutoksilla olisi myös taloudellisia vaikutuksia kunnan sopimuksen mukaisesti maksaman opetustunnin nettohinnan noustessa.

Perustelut suunnitelmalle ja riskiarviolle

Vapaan sivistystyön koulutuksella on merkitystä yhteiskunnan eheyden, tasa-arvon ja aktiivisen kansalaisuuden tukemisessa. Edellinen on nähtävissä merkittävänä tekijänä aikakaudella, jolla yhteiskunnallinen segregaatio voidaan nähdä yhä suurempana riskinä. Koulutusten tavoitteena on myös edistää ihmisten monipuolista kehittymistä ja hyvinvointia.

Valtion talouden haasteet kohdistavat paineita lähes kaikille yhteiskunnan aloille. Myös vapaa sivistystyön osalta on valtio pienentänyt avustusprosenttia järjestettävän opetuksen kustannuksista. Tämä on nähtävä riskinä opetuksen järjestämisen laajuuden ja kustannusten kannalta.

5.2.4 Kirjastotoimi*Palvelusuunnitelma*

Hirvensalmen kunnan ja Mikkelin kaupungin välisen yhteistoimintasopimuksen mukaan Mikkelin seutukirjasto tuottaa Hirvensalmen kirjastopalvelut. Osapuolet ovat sitoutuneet yhdessä kehittämään kirjastopalveluja opetusministeriön kirjastostrategian linjausten mukaisesti.

Vastuuhenkilö ja henkilöstöresurssi

Kirjastotoimen palvelualueen toiminnasta vastaa rehtori-sivistysjohtaja. Kunnalla ei ole henkilöstöresurssia kirjastotoimessa vaan toiminta järjestetään Mikkelin seutukirjaston toimesta.

Määräraha- ja tulotaulukko sitovalla tasolla

	TP 2024	TA 2025	TA2026	TS2027	TS2028
Toimintatuotot	535	0	0	0	0
Toimintakulut	-140869	-149300	-153000	-156060	-159181
Toimintakate	-140334	-149300	-153000	-156060	-159181
Poistot- ja arvonalentumiset	0	0	0	0	0
TK:n yli/alijäämä	-140334	-149300	-153000	-156060	-159181

Kunnan strategiaa tukevat toiminnalliset tavoitteet

Tavoite	Keinot, toimenpiteet	Mittarit/tunnusluvut
Kirjastopalveluiden määrän ja laadun ylläpitäminen ja kehittäminen	Resurssointi	Aukiolotunnit, käyttäjä lkm/kuntalaiset, lainausten määrät/kuntalaiset

Keskeiset toiminnalliset ja taloudelliset riskit (riskiarvio)

Toiminnan järjestää Mikkelin seutukirjasto sopimuksen perusteella. Toiminta on vakiintunutta ja laadukkaasti toteutettua. Mahdolliset riskit voisivat realisoitua lähinnä tilanteessa, jossa kirjastotoiminnan toteuttamiseen kohdistuisi Mikkeliissä toimenpiteitä, jotka vaikuttaisivat toiminnan kehittämiseen ja laatuun.

Perustelut suunnitelmalle ja riskiarviolle

Kirjaston toiminta on yksi suomalaisen yhteiskunnan tasa-arvoisimmista palveluista ja se edistää omalta osaltaan kansalaisten sivistystyötä ja tasa-arvon sekä yhteiskunnallisen eheyden myönteistä kehitystä. Toimintaa on järjestetty Hirvensalmella nykyisen sopimuksen mukaisesti jo vuodesta 2009 alkaen ja Mikkelin seutukirjasto on osoittanut olevansa kiinnostunut koko seutukirjaston kirjastoverkon laadullisesta ja toiminnallisesta kehittämisestä. Näköpiirissä ei ole tekijöitä, jotka indikoisivat muutosta tilanteeseen.

5.2.5 Varhaiskasvatus**Palvelusuunnitelma:**

Varhaiskasvatuksen palvelualue vastaa Hirvensalmella asuvien lasten varhaiskasvatuspalveluista kokonaisuudessaan.

Vastuuhenkilö ja henkilöstöresurssi:

Varhaiskasvatuksesta vastaa varhaiskasvatuksen päällikkö. Varhaiskasvatusta järjestetään kirkonkylällä Vuoropäiväkotia Ompussa, elokuussa 2025 toimintansa aloittaneessa Ryhmäperhepäiväkodissa sekä perhepäivähoidossa, Tuusulan perhepäivähoidossa ja Lahnamäellä Ryhmäperhepäiväkodissa.

Varhaiskasvatuksen palvelualueeseen sisältyy lasten kotihoidon tuki sekä kotihoidon tuen kuntalaisia.

Määräraha- ja tulotaulukko sitovalla tasolla

	TP 2024	TA 2025	TA2026	TS2027	TS2028
Toimintatuotot	29 816	43 500	65 205	65 857	66 515
Toimintakulut	-967 774	-1 050 358	-1 117 523	-1 139 873	-1 162 670
Toimintakate	-937 959	-1 006 858	-1 052 318	-1 074 016	-1 096 155
Poistot- ja arvonalentumiset	0	0	0	0	0
TK:n yli/alijäämä	-937 959	-1 006 858	-1 052 318	-1 074 016	-1 096 155

Kunnan strategiaa tukevat toiminnalliset tavoitteet

Tavoite	Keinot, toimenpiteet	Mittarit/tunnusluvut
Henkilöstön hyvinvointi ja työssä jaksaminen	- Toiminnan järjestämisessä huomioidaan lain säädökset eli lapsiryhmän koko on lain mukainen. -Täydennyskoulutuksiin pääsyn mahdollistaminen. -Yhteistyön tekeminen niin oman varhaiskasvatuksen kuin seutukuntien varhaiskasvatusväen kanssa. -Tarjotaan mielekäs ja innostava ajanhermolla toimiva työpaikka, jossa tehdään laadukasta varhaiskasvatusta.	- Hyvinvointikyselyt niin koko kunnan kuin varhaiskasvatuksen omat - Kehityskeskustelut ja säännölliset palaverit, joissa tilaa keskusteluille ja työn arvioinnille. - Työvuorosuunnittelu lain normien mukaan eli ei ylisuuria ryhmiä - täydennyskoulutukset kirjataan
Lapset saavat laadukasta tavoitteisiin perustuvaa varhaiskasvatusta	- päivitetty kuntavasu haltuun - ammattitaitoinen ja työhön sitoutunut henkilöstö – mm. laaditaan niin omalle työlle kuin työyhteisölle tavoitteet ja niiden arviointi. - keskusteluille aikansa ja paikkansa	- Säännölliset palaverit - lasten vasukeskustelut - lasten omat arvioinnit - työntekijöiden tavoitteiden arviointi - työyhteisölle sovittujen tavoitteiden arviointi
Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen yhteistyön vahvistamisen jatkaminen ja yhteistyöhön sitoutuminen	Suunnitelmalliset, yhdessä sovitut yhteistyömenetelmät ja aikaresurssin varaaminen yhteiselle työlle. Viime toimintakaudella tehdyn vuosikelloon kirjattujen toimintojen toteutuksen arviointi	- Arvioidaan toimintakauden päätyttyä, onko yhdessä tehtyyn vuosikelloon kirjatut yhteistyökuviot palavereineen toteutuneet

Keskeiset toiminnalliset ja taloudelliset riskit:

Henkilöstöriskinä kelpoisen henkilöstön pysyvyys.

Lasten väheneminen – riittääkö kaikille työntekijöille töitä.

Koulun toiminnan merkitys varhaiskasvatuspalveluille Lahnan niemellä.

Perustelut suunnitelmalle:

Varhaiskasvatuksen laatu varmistetaan osaltaan kelpoisella henkilöstöllä. Toki monet muutkin asiat siihen vaikuttavat mm. hyvät rakenteet ja tavoitteet toiminnalle, hyvä työvuorosuunnittelu, säännölliset palaverit keskusteluille, työstä palautumisen tärkeyttä unohtamatta. Työhyvinvointi ja työssäjaksaminen ovat myös tärkeitä asioita laadukkaana varhaiskasvatuksen toteuttamisessa. Toimivalla varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen yhteistyöllä varmistetaan, että lapsi voi mahdollisimman matalalla kynnyksellä ja turvallisesti siirtyä varhaiskasvatuksesta esiopetukseen.

Perustelut riskiarviolle:

Tällä hetkellä lasten väheneminen ei ole ajankohtaista mutta tilanne voi muuttua. Kelpoisten varhaiskasvatuksen opettajien sekä varhaiskasvatuksen erityisopettajien vaikea saanti valtakunnallisestikin. Lahnaniemellä koulun toiminnalla on merkitystä alueen varhaiskasvatuspalveluiden järjestämiseen esim. tilojen osalta.

5.2.6 Vapaa-aikapalvelut

Palvelusuunnitelma

Vapaa-aikapalvelut tuottaa tai järjestää liikunta-, kulttuuri- ja nuorisotoimintaa. Vapaa-aikapalvelut vastaa myös kunnan hyvinvointityön koordinaatiosta. Keskeistä toiminnassa on kuntalaisten sosiaalisen, henkisen ja fyysisen hyvinvoinnin tukeminen. Kaikki ikäryhmät otetaan huomioon ja palveluita tuotetaan yhteistyössä eri tahojen kanssa myönteisten vaikutusten aikaansaamiseksi.

Liikunnan pääpainopisteenä on terveysliikunnan edistäminen. Vapaa-aikapalvelut ylläpitää ja kehittää kunnan liikuntapaikkoja. Kunnan ylläpitämiin liikuntapaikkoihin kuuluvat mm. kuntosali, liikuntasali, tekonurmikenttä, tenniskentät, kaukalo, urheilukenttä, frisbeegolfrata, beach volley -kenttä, Seuratalo sekä virkistysreitit ja ladut. Merkittävä osa liikunnan henkilö- ja talousresurssista kohdistuu liikuntapaikkojen ylläpitoon. Liikunnan palveluihin kuuluvat myös mm. kuntalaisille järjestettävä liikuntaneuvonta sekä erilaiset koulu- ja päiväkotikäisille järjestettävät liikunta- ja urheilutapahtumat, lajikokeilut ja uimakoulu.

Vapaa-aikapalvelut järjestää kulttuuritoimintaa kuntalaisille järjestämällä kulttuuriin liittyviä tapahtumia ja matkoja (esim. teatteri). Kunta on mukana Lastenkulttuurikeskus Versossa, joka järjestää monipuolista kulttuuritoimintaa 0-18 -vuotiaille. Kulttuuritoimintaan kuuluvat osana myös museot Ahti Karjalaisen synnyinkoti Lepola ja Pitäjätupa. Merkittävä osa kulttuurin resurssista on museoiden ylläpitoa. Harrastamisen Suomen mallin toiminnassa kunta ja paikalliset yhdistykset järjestävät yhteistyössä peruskouluikäisille maksutonta kerhotoimintaa koulupäivän yhteydessä.

Vapaa-aikapalvelut järjestää toimintaa nuorisotila Nuokulla. Yhteistyössä nuorten kanssa tarjotaan nuorille mielekästä toimintaa niin nuorisotiloissa, koulun ympäristössä kuin erilaisilla retkillä ja tapahtumissa. Toiminnalla pyritään ehkäisemään nuorten syrjäytymistä sekä innostamaan nuorisoa omaehtoiseen toimintaan. Etsivä nuorisotyö tukee palveluiden ulkopuolelle pudonneiden ja niistä putoamisvaarassa olevia alle 29-vuotiaita nuoria. Koulunuorisotyö jatkuu osana nuorisotoimintaa.

Vapaa-aikapalvelut vastaa kunnan hyvinvointityön koordinoimisesta. Tähän kuuluu vuosittainen hyvinvointikertomus/raportointi sekä muiden vastaavien suunnitelmien laadinta. Hyvinvointityötä tehdään yhteistyössä muiden palvelualueiden, yhteistyökumppaneiden, järjestöjen ja kuntalaisten kanssa. Toimintamalleina yhteistyölle ovat mm. kaksi kertaa vuodessa toteutettavat yhdistysillat sekä vuorovuosin toteutettavat harrastusmessut ja seniorimessut. Avustuksilla tuetaan paikallisten yhdistysten järjestämää kansalaistoiminnan ja osallisuuden sekä liikunta-, kulttuuri- ja nuorisotoimintaa.

Vastuuhenkilö ja henkilöstöresurssi

Vapaa-aikapalveluiden henkilöstöresurssiin kuuluvat vapaa-aika- ja hyvinvointikoordinaattori (1htv) ja nuoriso-ohjaaja/koulunuorisotyöntekijä (1htv). Vastuuhenkilö on sivistysjohtaja.

Teknisen toimen kiinteistöhoitohenkilöstön osalta liikunta-alueiden kunnossapitoon resurssi on noin 0,5htv. Etsivän nuorisotyön palvelu hankitaan ostopalveluna.

Määräraha- ja tulotaulukko sitovalla tasolla

Vapaa-aikapalvelut	TP 2024	TA 2025	TA2026	TS2027	TS2028
Toimintatuotot	44195	51410	40877	41286	41699
Toimintakulut	-323670	-347208	-343523	-350393	-357401
Toimintakate	-279475	-295798	-302646	-309107	-315702
Poistot- ja arvonalentumiset	-48555	-47363	-51687	-52721	-53775
TK:n yli/alijäämä	-328030	-343161	-354333	-361828	-369478

Kunnan strategiaa tukevat toiminnalliset tavoitteet

Tavoite	Keinot, toimenpiteet	Mittarit/tunnusluvut
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ja HYTE-kertoimen parantaminen	Hyvinvointitiedolla johtaminen 2.0 -hanke, yhteistyön tiivistäminen kunnan toimialojen ja järjestöjen kanssa	HYTE-kerroin
Lasten, nuorten ja perheiden liikunta-aktiivisuuden lisääminen	Tiivis yhteistoiminta liikunta-aktiivisuuden lisäämiseksi varhaiskasvatukseen, perusopetuksen ja paikallisten yhdistysten kanssa, esimerkiksi Harrastamisen mallin kerhotoiminta (mm. liikunta). Liikuntaleiritoiminnan kehittäminen.	Kunnan liikuntakysely TEAvisari Liikuntaneuvonnan asiakasmäärät
Nuorison ja koululaisten hyvinvoinnin lisääminen	Koulunuorisotyön kehittäminen. Etsivän nuorisotyön kehittäminen yhteistyössä Mäntyharjun kunnan kanssa. Vapaa-ajan nuorisotyön kehittäminen ja toiminnan vakiinnuttaminen. Vapaa-ajan nuorisotyössä yhteistyön tekeminen Mäntyharjun ja lähialueen kuntien kanssa.	Kouluterveyskysely Koulujen ja nuorisotoimen kyselyt Palvelun käyttäjämäärä

Keskeiset toiminnalliset ja taloudelliset riskit (riskiarvio)

Harrastamisen mallin toiminnan valtionavustuksen määrä ei ole tiedossa syksystä 2026 eteenpäin. Koulunuorisotyö toimii myös osittain valtionavustuksen turvin eikä avustuksen jatkuminen ole selvää keväästä 2026 eteenpäin. Mikäli valtionavustuksien taso pienenee tai avustukset poistuvat, aiheuttaa se toiminnallisen ja taloudellisen riskin. Museotoiminnan osalta työvoiman saatavuus voi aiheuttaa toiminnallisen riskin. Kustannustason ja esimerkiksi polttoaineiden hintakehitys aiheuttaa liikunta-alueiden osalta taloudellisen riskin. Talousarvion liikkumavara on niukka, joten yllättävät korjaus- tai uusimistarpeet ylläpidon osalta kriittiseen kalustoon voivat aiheuttaa taloudellisen ja toiminnallisen riskin. Henkilöstömäärän vähäisyys aiheuttaa toiminnallisen riskin palvelusuunnitelman toteutumiselle kaikilta osin.

Perustelut suunnitelmalle ja riskiarviolle

Toiminnalliset tavoitteet tukevat kuntastrategian ja hyvinvointisuunnitelman tavoitteita. HYTE-kertoimen parantaminen tukee onnistuessaan kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä myös taloudellisesti. Vapaa-ajan- ja etsivän nuorisotyön järjestämismalli tukee strategian palveluperiaatetta yhteistyöstä naapurikuntien kanssa ja parhaiden käytäntöjen käyttöönottamisesta. Lasten, nuorten ja perheiden liikunta-aktiivisuuden lisääminen tukee väestön hyvinvoinnin palveluperiaatetta.

5.3 TEKNISET PALVELUT

Teknisten palvelualue vastaa kunnan teknisestä hallinnosta, rakennustarkastustoimesta, kiinteistötoimesta, liikenneväylistä, liikelaitoksista, yleisistä alueista, kaavoituksesta, mittaus- ja joukkoliikenteestä ja muista sille annetuista tehtävistä. Ympäristönsuojelun ja ympäristöterveydenhuollon palvelut ostetaan neljän kunnan muodostamalta Mikkelin Seudun Ympäristöpalveluilta.

Teknisen toimen toimialaa johtaa tekninen johtaja. Rakennusvalvonnasta vastaa rakennustarkastaja. Teknisen palvelualueen henkilöstöresurssi on 11,8 htv.

Talousarvio ja taloussuunnitelma

Tekninen lautakunta	TP 2024	TA 2025	TA2026	TS2027	TS2028
Toimintatuotot	2 343 553	2 263 579	2 239 255	2 267 992	2 290 672
Toimintakulut	-2 286 709	-2 270 332	-2 303 220	-2 349 285	-2 396 270
Toimintakate	56 844	6 753	-63 965	-81 293	-105 599
Poistot- ja arvonalentumiset	-358 366	-346 733	-351 229	-358 254	-365 419
TK:n yli/alijäämä	-301 523	-353 486	-415 194	-439 547	-471 017

Rakennuslautakunta	TP 2024	TA 2025	TA2026	TS2027	TS2028
Toimintatuotot	48 920	58 265	58 848	59 436	60 030
Toimintakulut	-238 761	-254 754	-269 817	-275 214	-280 718
Toimintakate	-189 841	-196 489	-210 970	-215 778	-220 688
Poistot- ja arvonalentumiset	-196	-466	-537	-548	-559
TK:n yli/alijäämä	-190 037	-196 956	-211 507	-216 326	-221 246

Tekniset palvelut yhteensä	TP 2024	TA 2025	TA2026	TS2027	TS2028
Toimintatuotot	2 392 473	2 321 844	2 298 103	2 327 428	2 350 702
Toimintakulut	-2 525 470	-2 525 086	-2 573 038	-2 624 498	-2 676 988
Toimintakate	-132 997	-203 242	-274 935	-297 071	-326 286
Poistot- ja arvonalentumiset	-358 563	-347 199	-351 766	-358 801	-365 977
TK:n yli/alijäämä	-491 560	-550 442	-626 701	-655 872	-692 264

5.3.1 Tekninen hallinto

Palvelusuunnitelma

Teknisen hallinnon tehtävänä on huolehtia ja johtaa kunnan toimesta tapahtuvasta rakentamisesta, rakennuttamisesta, kaavoituksesta, joukkoliikenteestä sekä kunnossapito- ja käyttötehtävistä talonrakennuksessa, kunnallistekniikassa, jätehuollossa, yleisillä alueilla ja urheilualueilla. Kunnan kiinteistöjen ja muun tarpeettoman irtaimiston huutokaupan järjestäminen.

Vastuuhenkilö ja henkilöstöresurssi

Vastuuhenkilö tekninen johtaja, henkilöstöresurssi 2 htv. Tekninen johtaja ja toimistosihteeri.

Kustannuspaikat 5000-5003

Talousarvio ja taloussuunnitelma

Tekninen hallinto	TP 2024	TA 2025	TA2026	TS2027	TS2028
Toimintatuotot	14 125	7 553	5 992	6 052	6 113
Toimintakulut	-220 437	-224 325	-229 635	-234 228	-238 912
Toimintakate	-206 312	-216 772	-223 643	-228 176	-232 800
Poistot- ja arvonalentumiset	-291	-689	-794	-810	-826
TK:n yli/alijäämä	-206 603	-217 461	-224 437	-228 986	-233 626

Keskeiset toiminnalliset ja taloudelliset riskit (riskiarvio)

Teknisen hallinnon toiminnalliset riskit ovat resurssien riittävyys teknisen palvelualueen toimintojen hoitamiseen esimerkiksi sairaustapauksissa.

Perustelut suunnitelmalle ja riskiarviolle

Teknisen hallinnon riskinä on henkilöstön jaksaminen. Pienen kunnan resurssit laajenevat koko ajan indikaatioon/tarpeeseen ja uusiutuviin asioiden hallintohaasteisiin. Nykyisellä kustannustasolla voimme vastata teknisen hallinnon tehtävistä.

Kunnan strategiaa tukevat toiminnalliset tavoitteet

Tavoite	Keinot, toimenpiteet	Mittarit/tunnusluvut
Nykyisen palvelutuottamisentaso	Henkilöstöresurssi	kustannus €/asukas

5.3.2 Kiinteistötoimi

Palvelusuunnitelma

Kiinteistötoimi vastaa kunnan omistamien kiinteistöjen kiinteistö- ja kunnallisteknisistä palveluista sekä kiinteistöjen piha-alueiden siisteydestä. Hallintokunnilta peritään toimintaansa vuokratuista tiloista sisäistä vuokraa. Osa kiinteistöpalveluista hoidetaan sopimusperusteisesti. Päivystyksestä ostetaan noin puolet yksityiseltä yrittäjältä. Päivystäjät hoitavat kiinteistönhoidon lisäksi myös energia- ja vesilaitoksen päivystyksen 24/7/365.

Käyttötaloudessa on varauduttu vuonna 2026 vain pakollisiin korjaustoimenpiteisiin. Kuntaan laaditaan kiinteistöstrategia, jossa mm. selvitetään säilytettävät kiinteistöt, jotka ovat kunnan omassa taseessa. Kiinteistötoimen rakennusten ja osakehuoneistojen kustannukset on arvioitu olevan kuukaudessa keskimäärin 5,76 €/m². Kiinteistötoimi pitää yllä myös sivistystoimen kiinteistöjä, mm. Elomaan koulua ja Lahnaniemen kyläkoulua.

Suunnitelmakaudella 2026 kiinteistötoimi ostaa hakkeella toteutettua energiaa Hirvensalmen Energia Oy:ltä noin 2000 MWh vuodessa ja vettä Hirvensalmen Vesi Oy:ltä noin 3 800 m3 vuodessa.

Sähkön verkkoyhtiönä Hirvensalmen kunnan alueella toimii Järvi-Suomen Energia Oy. Kulutussähkö ostetaan sopimuksen mukaisesti Helen Oy:ltä. Sähkön kulutus on vuositasolla arviolta noin 770 000 kWh.

Konsernin vuokrataloja isännöidään sopimusperusteisesti. Vuokrataloja on konsernissa seitsemän; viisi kiinteistöyhtiötä ja kaksi asunto-osakeyhtiötä.

Maa- ja metsäalueiden hoito on annettu tehdyn sopimuksen ja teknisen toimen ohjeistuksen mukaan Metsänhoitoyhdistys Etelä-Savon tehtäväksi. Kunnan omistuksessa oleva maa-alueiden pinta-ala on noin 654 ha, joista metsätaloussuunnitelman piirissä on noin 566 ha.

Vastuuhenkilö ja henkilöstöresurssi

Vastuuhenkilö tekninen johtaja, henkilöresurssi 6 htv. Kiinteistönhoito ja kiinteistöjen ulkoalueet 3 htv. Siistijät 4 htv.

Kustannuspaikat 5100-5165

Talousarvio ja taloussuunnitelma

Kiinteistötoimi	TP 2024	TA 2025	TA2026	TS2027	TS2028
Toimintatuotot	1 661 080	1 602 654	1 538 975	1 560 708	1 576 315
Toimintakulut	-1 379 549	-1 359 897	-1 378 876	-1 406 453	-1 434 583
Toimintakate	281 531	242 757	160 099	154 255	141 733
Poistot- ja arvonalentumiset	-88 594	-95 355	-109 155	-111 338	-113 565
TK:n yli/alijäämä	192 937	147 403	50 944	42 917	28 168

Keskeiset toiminnalliset ja taloudelliset riskit (riskiarvio)

Kiinteistötoimessa haasteena on sähkön ja energian hintavaihtelut, konsernin vuokra-asuntojen vuokrausaste sekä teollisten toimitilojen vuokraus. Hirvensalmen kunta on tehokkaasti enakkoon purkanut/purattanut kiinteistöjä, joilla ei uudessa (ELOISA) palvelumallissa ole tarvetta.

Perustelut suunnitelmalle ja riskiarviolle

Kiinteistötoimessa voimme nykyisellä tasolla vastata vaadittuihin toimintoihin. Kunta päivittää kiinteistöstrategiaa. Strategiassa tulemme keskittymään nykyisten vuokra-asuntojen tarpeeseen ja tarvittavaan kiinteistöjen purkuun.

Kunnan strategiaa tukevat toiminnalliset tavoitteet

Tavoite	Keinot, toimenpiteet	Mittarit/tunnusluvut
Konsernin vuokra-asuntojen määrän vähentäminen	Kiinteistöstrategia	kustannus €/m2/kk
Kunnan taseessa olevien kiinteistöjen käyttötarkoitusten tarkistaminen ja asunto-osakkeiden myynti		
Yhteistyön jatkaminen Metsänhoitoyhdistys Etelä-Savon kanssa	MHY voimassa olevan sopimuksen päivitys	Metsän hoitomenot €/ha
Metsän myynti hyväksytyn metsäsuunnitelman mukaan	Puun myynti oikea-aikaista	Metsän myyntitulot €/ha

5.3.3 Liikenneväylät ja yleiset alueet

Palvelusuunnitelma

Tekninen toimi vastaa liikenneväylistä ja yleisistä alueista. Kaavatiet 13 230 m hoidetaan sopimusperusteisesti. Valaistua kaavatietä on 11 180 m. Urheilu ja liikunta-alueet hoidetaan omana työnä. Kunta hoitaa kahta leikkikenttää kirkonkylässä, puistoja on noin 20 ha ja mm. retkisatamia 11 kpl, joista osaa hoidetaan sopimusperusteisesti. Kunnalla on myös vastuulla venereittejä, joita hoidetaan erillisellä sopimuksella.

Vuonna 2026 investointien painopiste on kaavateissa.

Yksityisteiden kunnossapitoavustuksiin on varattu 83 232 € ja lautan kunnossapitoavustukseen 37 454 €. Yksityisteiden peruskorjausavustuksiin on varattu 15 606 €. Yksityisteitä on avustettu viime vuosina noin 220 km ja avustusta maksettiin keskimäärin 320 €/km. Avustusta maksetaan vain valtuuston päätöksen mukaisesti vakituisten asutuksen pääsyteille.

Vastuuhenkilö ja henkilöstöresurssi

Vastuuhenkilö tekninen johtaja, henkilöstöresurssi 1,5 htv. Puistot ja Kaavatiet 1 htv. Urheilu ja liikunta-alueet 0,5 htv (palkkavaraus vapaa-ajan puolella).

Kustannuspaikat 5200-5290

Talousarvio ja taloussuunnitelma

Liikenneväylät ja yleiset alueet	TP 2024	TA 2025	TA2026	TS2027	TS2028
Toimintatuotot	12 923	13 029	13 159	13 291	13 424
Toimintakulut	-283 191	-313 511	-311 872	-318 109	-324 471
Toimintakate	-270 268	-300 482	-298 712	-304 818	-311 047
Poistot- ja arvonalentumiset	-103 142	-85 493	-81 511	-83 141	-84 804
TK:n yli/alijäämä	-373 410	-385 975	-380 223	-387 959	-395 851

Keskeiset toiminnalliset ja taloudelliset riskit (riskiarvio)

Liikenneväylien ja yleisten alueiden hoidossa haasteena on hoitokustannusten nousu ja korjausinvestointien arviointi sekä rahoittaminen. Yksityistieavustuksilla tuetaan kunnan

haja-asutusalueen tieverkkoa. Lauttaliikenne on haasteena merkittävä menoerä liikenneväylien ja yleisten alueiden kustannuksista. Urheilu- ja liikunta-alueet on tärkeä palvelu asukkaille. Urheilu- ja liikunta-alueiden hoitoon on panostettava tulevaisuudessa, se tuo asukkaille mahdollisuuden oman hyvinvoinnin ylläpitämiseen.

Perustelut suunnitelmalle ja riskiarviolle

Liikenneväylien ja yleisten alueiden hoidossa voimme nykyisellä tasolla vastata vaadittuihin toimintoihin. Urheilu- ja liikunta-alueet aiheuttavat nykyisellä henkilöresurssilla haasteita toteuttaa tarvittava palvelutaso mm. sääolosuhteiden muutosten vuoksi.

Kunnan strategiaa tukevat toiminnalliset tavoitteet

Tavoite	Keinot, toimenpiteet	Mittarit/tunnusluvut
Nykyisen palvelutuottamisen taso	Henkilöresurssi ja kalusto	Puistot €/ha Leikkikentät €/kpl
Retkisaatamien huolto on tehokasta.	Sopimuksien päivittäminen ja valvonta.	Retkisaatat €/kpl
Talvi- ja kesäkunnossapito kaavateillä säilytetään nykyisellä tasolla.	Kunnossapitosopimusten seuranta ja valvonta.	Kaavatiet €/m Ulkovalaistus €/m Yksityistieavustukset €/km

5.3.4 Vesi- ja jätehuolto

Palvelusuunnitelma

Vesi- ja viemärilaitos on yhtiötetty ja se ostaa vesihuoltopalvelut tekniseltä toimelta. Yhtiöittämisen myötä talousarviossa on varauduttu palvelujen myymiseen, poistoihin ja vuokratuloihin. Vuonna 2026 painopiste on vesihuollossa.

Jätehuollossa jatketaan kaatopaikkayhteistyötä Metsä-Sairila Oy:n kanssa ja jätteenkuljetus-urakoitsijana jatkaa Lassila & Tikanoja Oyj. Kunnalla on 14 aluekeräyspistettä. Kirkonkylän aluekeräyspisteessä on laaja hyötyjätteenkeräys.

Vastuuhenkilö ja henkilöstöresurssi

Vastuuhenkilö tekninen johtaja, henkilöresurssi 2 htv. Vesilaitos ja jätehuolto.

Kustannuspaikat 5300-5318

Talousarvio ja taloussuunnitelma

Vesi- ja jätehuolto	TP 2024	TA 2025	TA2026	TS2027	TS2028
Toimintatuotot	652 258	634 788	675 519	682 274	689 097
Toimintakulut	-381 183	-347 100	-356 828	-363 964	-371 244
Toimintakate	271 075	287 688	318 691	318 310	317 853
Poistot- ja arvonalentumiset	-166 339	-165 196	-159 769	-162 964	-166 224
TK:n yli/alijäämä	104 735	122 492	158 922	155 345	151 629

Keskeiset toiminnalliset ja taloudelliset riskit (riskiarvio)

Vesi- ja viemärlaitoksen palvelusuunnitelman toteuttamisen osalta suurimmat riskit liittyvät henkilöstön riittävyyteen mahdollisissa häiriötilanteissa.

Perustelut suunnitelmalle ja riskiarviolle

Sairauslomat tai poikkeukselliset henkilöstöresurssia sitovat ennakoimattomat tilanteet heikentävät nopeasti yksikön kykyä selviytyä tehtävistä. Useat lainsäädännön muutokset viime vuosina ovat lisänneet kunnan toimintoja, viimeisimpänä vuonna 2021 voimaan astunut jätelain muutos ja uusi vesihuoltolaki.

Kunnan strategiaa tukevat toiminnalliset tavoitteet

Tavoite	Keinot, toimenpiteet	Mittarit/tunnusluvut
Nykyisen palvelutuottamisen taso	Henkilöresurssi	Yhdyskuntajätetonnit € /tonnia Aluekeräyspisteet €/piste
		Kustannus €/asukas

5.3.5 Kaavoitus ja mittaus

Palvelusuunnitelma

Rantayleiskaava-alueilla tehdään tarvittavia kaavamutoksia. Merkittävimpänä työnä suunnitelmakaudella on kirkonkylän ranta-alueen asemakaavan muutos ja Haapaniemen asemakaavoitus.

Vastuuhenkilö ja henkilöstöresurssi

Vastuuhenkilö tekninen johtaja, hankinnat ostopalveluna.

Kustannuspaikat 5400-5410

Talousarvio ja taloussuunnitelma

Kaavoitus ja mittaus	TP 2024	TA 2025	TA2026	TS2027	TS2028
Toimintatuotot	3 167	5 555	5 611	5 667	5 723
Toimintakulut	-22 349	-25 500	-26 010	-26 530	-27 061
Toimintakate	-19 182	-19 945	-20 399	-20 864	-21 337
Poistot- ja arvonalentumiset	-	-	-	-	-
TK:n yli/alijäämä	-19 182	-19 945	-20 399	-20 864	-21 337

Keskeiset toiminnalliset ja taloudelliset riskit (riskiarvio)

Kaavoituksessa ulkopuolinen hankinta saattaa olla joissain tilanteissa haastava, pieniä kaavamutoksia tarvitaan, mutta ne eivät välttämättä aina kiinnosta toimijoita. Laajoissa kaavahankkeissa on arvioitava taloudellisia resursseja.

Perustelut suunnitelmalle ja riskiarviolle

Kohdennetulla maankäytön suunnittelulla pystytään lisäämään kiinnostusta asumiseen ja olemiseen Hirvensalmella. Koko Etelä-Savon ongelma on väestön väheneminen, joka luo haasteen kaavoitukselle.

Kunnan strategiaa tukevat toiminnalliset tavoitteet

Tavoite	Keinot, toimenpiteet	Mittarit/tunnusluvut
Nykyisen palvelutuottamistaso	Henkilöresurssi/ ostopalvelu	kustannus €/asukas

5.3.6 Rakennustarkastus

Palvelusuunnitelma

Rakennuslautakunta toimii kunnan rakennusvalvontaviranomaisena, jonka tehtävänä on valvoa kaavojen noudattamista, huolehtia rakentamista koskevien lupien käsittelystä ja valvoa osaltaan rakennetun ympäristön ja rakennusten kunnossapitoa ja hoitoa (ns. jatkuva valvonta). Näiden tehtävien lisäksi rakennusvalvonnan tehtävänä on rakennustyönaikainen valvonta, sekä huolehtia kunnassa tarvittavasta rakentamisen yleisestä ohjauksesta ja neuvonnasta. Tehtävien delegoinnista viranhaltijoille säädetään hallintosäännössä.

Rakennusvalvonnassa on käytössä sähköinen Lupapiste.fi- asiointi sekä sähköinen pysyväisarkistointi. Rakennusvalvonnan lupataksia tarkistetaan vuosittain. Rakennusvalvontataksan tasolla pyritään tuottamaan laadukkaat ja samalla tehokkaat rakennusvalvonnan palvelut. Uusi rakentamislaki tuli voimaan 1.1.2025. Vuodesta 2026 alkaen rakennusvalvonnan lupa-asiat tulee lisäksi toimittaa valtakunnalliseen rakennetun ympäristön tietovarantoon (RYHTI).

Vastuuhenkilö ja henkilöstöresurssi

Vastuuhenkilö rakennustarkastaja, henkilöresurssi 1,8 htv. Rakennustarkastaja ja toimistosihtööri.

Kustannuspaikat 6000

Talousarvio ja taloussuunnitelma

Rakennustarkastus	TP 2024	TA 2025	TA2026	TS2027	TS2028
Toimintatuotot	48 920	58 265	58 848	59 436	60 030
Toimintakulut	-171 810	-183 524	-184 933	-188 632	-192 405
Toimintakate	-122 890	-125 259	-126 086	-129 196	-132 374
Poistot- ja arvonalentumiset	-196	-466	-537	-548	-559
TK:n yli/alijäämä	-123 086	-125 726	-126 623	-129 744	-132 933

Keskeiset toiminnalliset ja taloudelliset riskit (riskiarvio)

Resurssipula niin henkilöstön kuin taloudenkin osalta. Lainsäädäntömuutosten aiheuttamat välittömät, ennakoimattomat kustannukset kuntasektorille. Riskinä on myös työpanoksen siirtyminen ennakkovalvonnasta jälkivalvojaksi luvasta vapautettujen kohteiden osalta. Tulevan rakennusvalvontauudistuksen muutosten vaikutus palvelutasoon ja kustannuksiin. Talousrakennusten poistuminen lupa-asioista ja maksutuotoista. Lupamaksujen väheneminen lisää painetta rakennusvalvontataksan huomattavaan korotukseen.

Perustelut suunnitelmalle ja riskiarviolle

Rakentamislain korjaussarja sekä muu tarkentuva lainsäädäntö on edelleen kesken. Jo sovitut muutokset lisäävät alkuvaiheessa nykyisten ohjelmistojen päivittämistä (mm. tietomallimuotoiset hakemukset).

Kunnan strategiaa tukevat toiminnalliset tavoitteet

Tavoite	Keinot, toimenpiteet	Mittarit/tunnusluvut
Nykyisen palvelutason ylläpitäminen	Henkilöresurssi Ohjelmistot ja laitteet	kustannus / asukas
		Kustannus / lupa
		Kustannus / tarkastus

5.3.7 Ympäristönsuojelu

Palvelusuunnitelma

Ympäristönsuojelun yksikkö vastaa kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle osoitettujen lakisääteisten lupa-, ilmoitus-, valvonta- ja ohjaustehtävien hoitamisesta neljän kunnan (Mikkeli, Hirvensalmi, Kangasniemi, Mäntyharju) alueella. Resurssien puitteissa tehdään kohdennettua, erillisiin vuosittain vaihtuviin selvitysalueisiin perustuvaa valvontaa sekä ympäristötilaan liittyviä selvityksiä vuorotellen toimialueen eri kuntien alueella. Ympäristönsuojelun toiminnan tavoitteet vuodelle 2026 kirjataan valvontasuunnitelmaan, joka esitellään ympäristölautakunnalle vuoden lopussa.

Vastuuhenkilö ja henkilöstöresurssi

Ympäristönsuojelun tulosalueella työskentelee neljä ympäristötarkastajaa (4 htv), yksi ympäristösuunnittelija (1 htv) ja ympäristöpäällikkö (1 htv). Lisäksi kesäaikana palkataan valvontatehtäviin määräaikaista henkilöstöä. Ympäristöpäällikkö vastaa ympäristönsuojelun tulosalueesta ja toimii ympäristönsuojelun henkilöstön esihenkilönä, terveystarkastuksen johtajan sijaisena ja ympäristölautakunnan sihteerinä. Ympäristöpäällikön vastuulle kuuluvat lisäksi ympäristönsuojelun kehittämissuhteet ja ympäristönsuojelun hankkeiden hallinnointi.

Kustannuspaikat 6020

Talousarvio ja taloussuunnitelma

Ympäristönsuojelu	TP 2024	TA 2025	TA2026	TS2027	TS2028
Toimintatuotot	-	-	-	-	-
Toimintakulut	-15 342	-15 401	-15 488	-15 798	-16 114
Toimintakate	-15 342	-15 401	-15 488	-15 798	-16 114
Poistot- ja arvonalentumiset	-	-	-	-	-
TK:n yli/alijäämä	-15 342	-15 401	-15 488	-15 798	-16 114

Keskeiset toiminnalliset ja taloudelliset riskit (riskiarvio)

Ympäristöpalvelujen palvelusuunnitelman toteuttamisen osalta suurimmat riskit liittyvät henkilöstön riittävyyteen erityisesti mahdollisissa häiriötilanteissa. Useat lainsäädännön muutokset viime vuosina ovat lisänneet kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävien määrää. Toimintaan liittyviä riskejä arvioidaan vuosittain mm. Ympäristöpalvelujen toimintakertomuksen yhteyteen laadittavan Mikkelin kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan mallin avulla.

Perustelut suunnitelmalle ja riskiarviolle

Ympäristöpalvelujen toiminta on vahvasti erityislainsäädännön ohjaamaa ja suunnitelmallista. Ympäristönsuojelun tehtävän menestyksekkäs hoitaminen edellyttää jatkuvaa tietojen päivittämistä ja lainsäädäntömuutosten omaksumista. Lisäksi Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen toiminta-alue on laaja. Alueelle on tyypillistä laajat haja-asutusalueet, runsaslukuiset vesistöt ja vapaa-ajan asukkaiden suuri määrä.

Kunnan strategiaa tukevat toiminnalliset tavoitteet

Tavoite	Keinot, toimenpiteet	Mittarit/tunnusluvut
Nykyisen palvelutuottamisen taso	Henkilöresurssi	kustannus / asukas

5.3.8 Ympäristöterveydenhuolto

Palvelusuunnitelma

Terveysvalvonta sisältää elintarvikelain, terveydensuojelulain ja tupakkalain mukaiset viranomais tehtävät. Eläinlääkintähuolto sisältää lain mukaiset tehtävät, kuten peruseläinlääkäripalvelut, eläinlääkäripäivystyksen, eläinsuojelu- ja eläintautivalvonnan. Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmat on lakisääteisesti hyväksyttävä seudullisessa ympäristölautakunnassa joulukuussa ja niiden toteutuma kunkin vuoden osalta seuraavan vuoden maaliskuussa.

Terveysvalvonta vastaa kunnan viranomaisille osoitettujen lakisääteisten, elintarvike-, terveydensuojelu-, tupakka- ja lääkelain mukaisten, valvonta-, ohjaus-, ilmoitus- ja lupatehtävien hoitamisesta yksikön toimialueen kuntien alueella.

Valvontasuunnitelman mukaiset tarkastukset ovat alle puolet kaikkien tarkastusten määrästä. Merkittävä osa tarkastuksista on ennalta suunnittele mattomia, yhteydenottojen perusteella tehtäviä tarkastuksia kuten esim. asunnontarkastuksia, sisäilmatarkastuksia, haittaeläinongelmia, sinilevätarkastuksia sekä asiakasvalituksia ravintoloista ja majoitusliikkeistä ym. valvontakohteista sekä toimijoille annettavaa opastusta ja neuvontaa.

Eläinlääkintähuollon vastuulle kuuluvat eläinlääkintähuoltolain mukaiset tehtävät, kuten koko toimialueella peruseläinlääkäripalvelut, ympärivuorokautinen kiireellinen eläinlääkäriapu sekä eläinsuojelu- ja eläintautivalvonta.

Kaupungineläinlääkäreiden vastaanotot sijaitsevat Mikkeli ssä, Mäntyharjulla ja Kangasniemellä. Valvontaeläinlääkäreiden toimipiste on Mikkeli ssä. Valvontaeläinlääkärit vastaavat pääasiassa eläinsuojelusta, vierasainevalvonnasta sekä maitohygieniatarkastuksista.

Uusi eläinlääkintähuoltolaki tulee muuttamaan kunnallisten eläinlääkäripalveluiden lakisääteistä järjestämistä. Uusi laki tulee voimaan 1.1.2026. Kunnille jää edelleen 24/7 kiireellisen eläinlääkäriavun järjestäminen sekä peruspalveluiden järjestäminen virka-aikana.

Vastuuhenkilöt ja henkilöstöresurssit

Terveysvalvonnassa on terveystarkastuksen johtaja, joka toimii myös ympäristöpalveluiden johtajana sekä 8 terveystarkastajaa, joista neljä on elintarviketiimissä ja neljä terveydensuojelutiimissä. Eläinlääkintähuollossa on 8 kaupungineläinlääkäri virkaa. Mikkelin vastaanotolla toimii 3 kaupungineläinlääkäriä, Mäntyharjulla ja Kangasniemellä 2. Valvontaeläinlääkäri virkoja on kaksi.

Kustannuspaikat 6030-6031

Talousarvio ja taloussuunnitelma

Ympäristöterveydenhuolto	TP 2024	TA 2025	TA2026	TS2027	TS2028
Toimintatuotot	-	-	-	-	-
Toimintakulut	-50 251	-55 829	-69 396	-70 784	-72 200
Toimintakate	-50 251	-55 829	-69 396	-70 784	-72 200
Poistot- ja arvonalentumiset	-	-	-	-	-
TK:n yli/alijäämä	-50 251	-55 829	-69 396	-70 784	-72 200

Keskeiset toiminnalliset ja taloudelliset riskit (riskiarvio)

Valtakunnallinen eläinlääkäripula voi ajoittain aiheuttaa ongelmia myös Mikkelin seudun ympäristöpalveluiden eläinlääkäripalveluiden tuottamiselle. Kiireellisen eläinlääkäriavun järjestäminen 24/7 pienillä henkilöresursseilla on haasteellinen tehtävä.

Perustelut suunnitelmalle ja riskiarviolle

Ympäristöterveydenhuolto vastaa terveysvalvonnan ja eläinlääkintähuollon palveluiden järjestämisestä. Tehtävät ovat lakisääteisiä tehtäviä. Eläinlääkintähuollon osalta kunnilla on lakisääteinen velvollisuus tarjota kiireellinen eläinlääkäriapu 24/7 alueella oleville kotieläimille sekä virka-aikana peruseläinlääkäripalvelut.

Kunnan strategiaa tukevat toiminnalliset tavoitteet

Tavoite	Keinot, toimenpiteet	Mittarit/tunnusluvut
Nykyisen palvelutuottamisen taso	Henkilöresurssi	kustannus / asukas

6. TULOSLASKELMA

Talousarvion tuloslaskelmaosassa osoitetaan, kuinka kunnan tulorahoitus riittää palvelutoiminnan menoihin, korkoihin ja muihin rahoitusmenoihin sekä suunnitelman mukaisiin poistoihin. Tuloslaskelmassa lasketaan yhteen talousarvion käyttötalousosan toimintatulot ja -menot.

Toimintakate kertoo, paljonko toimintamenoista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla.

Vuosikate ilmoittaa paljonko tulorahoituksesta jää investointien, lainanlyhennysten ja muiden pitkävaikutteisten menojen kattamiseen.

Tilikauden tulos kertoo tilikauden tulojen ja menojen erotuksen. Tämän jälkeen esitetään tuloslaskelmassa poistoeron, varausten ja rahastojen muutos. Näiden jälkeen tuloslaskelma päättyy tilikauden yli- tai alijäämään, joka lisää tai vähentää kunnan omaa pääomaa.

Kunnan tuloslaskelma

	Tasu 2028	Tasu 2027	Talousarvio 2026	Talousarvio+muutos 2025	Ero	Ero-%	Tilinpäätös 2024
Myyntituotot	966 796	957 224	947 746	931 361	16 386	2 %	872 705
Maksutuotot	129 559	128 276	127 006	120 857	6 149	5 %	117 435
Tuet ja avustukset	79 477	78 690	77 911	92 550	-14 639	-16 %	98 218
Muut toimintatuotot	1 684 254	1 667 578	1 644 786	1 628 118	16 668	1 %	1 856 570
TOIMINTATUOTOT	2 860 085	2 831 768	2 797 449	2 772 886	24 564	1 %	2 944 928
Henkilöstökulut	-3 656 381	-3 584 688	-3 514 400	-3 609 834	95 434	3 %	-3 422 931
Palvelujen ostot	-2 850 015	-2 794 133	-2 739 346	-2 607 206	-132 140	-5 %	-2 417 268
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-770 694	-755 583	-740 767	-747 079	6 311	1 %	-683 487
Avustukset	-494 673	-484 973	-475 464	-479 598	4 134	1 %	-308 564
Muut toimintakulut	-1 230 399	-1 206 273	-1 182 621	-1 163 403	-19 218	-2 %	-1 186 833
TOIMINTAKULUT	-9 002 163	-8 825 650	-8 652 598	-8 607 119	-45 479	-1 %	-8 019 082
TOIMINTAKATE YHTEENSÄ	-6 142 077	-5 993 882	-5 855 149	-5 834 234	-20 915	0 %	-5 074 153
Verotulot	5 844 000	5 710 000	5 629 000	5 544 000	85 000	2 %	5 259 619
Valtionosuudet	349 000	242 000	304 811	263 579	41 232	16 %	57 007
Rahoitustuotot ja -kulut	453 515	449 240	445 003	440 910	4 093	1 %	598 883
VUOSIKATE	504 438	407 358	523 665	414 255	109 410	26 %	841 356
Poistot ja arvonalentumiset	-506 313	-496 385	-486 652	-478 339	-8 313	-2 %	-490 589
TILIKAUDEN TULOS	-1 875	-89 027	37 013	-64 084	101 097	158 %	350 767
YLIJÄÄMÄ / ALIJÄÄMÄ	-1 875	-89 027	37 013	-64 084	101 097	158 %	350 767

Talousarvion laadintaohjeissa ohjattiin, että toimintatuottojen tulisi kasvaa trendinomaisesti +1 % taloussuunnitelmakaudella vertailuna käytettävään talousarvioon 2025 verrattuna.

Talousarvion laadintaohjeen perusteella toimintakulut olisivat saaneet kasvaa enintään -2 %. Nyt esitetään -1 % toimintakulujen kokonaiskasvua, jolla kunnan talous olisi tasapainossa. Toimialoista yleishallinto vähentää kulujaan -114 000 € vuoden 2025 talousarvioon verrattuna, sivistystoimi hillitsee kulujen kasvua, kasvun ollessa - 67 000 € ja samoin tekninen toimi hillitsee kulujen kasvua sen ollessa n. -48 000 euroon. Toimintakate säilyisi näillä toimenpiteillä lähes vuoden 2025 muutetun talousarvion tasolla.

Verotulojen arvioidaan kasvavan maltillisesti 2 %, n. 85 000 euroa. Valtionosuuksissa on suhteellisesti merkittävä 16 % korotus, mutta euroina se tarkoittaa vain noin 41 000 euron kasvua.

Kunnan rahoitustuotot koostuvat kassaylijäämien korkotuotoista ja Suur-Savon Sähkö Oy:n osingoista. Osinkojen tuoton arvioidaan säilyvän ennallaan. Rahoitustuotot on arvioitu varovaisesti 1 %:n kasvulla, vaikka talousarviovuonna 2026 pitäisi kunnan varainhoidon olla käynnistynyt, tavoitteenaan 3 % tuotto. Koska varainhoidossa perustana on, että sen tuottoja ei nosteta vuosittain, vaan tuotot sijoitetaan aina uudelleen, sijoitusvarallisuuden (n. 8,1 milj. €) tuotto ei näkyisi arvonnousuna tuloslaskelmassa, vaan sen näkyisi arvonnousuna varainhoitajien raporteissa.

Verotulojen, valtionosuuksien ja rahoitustuottojen arvioitaessa hieman kasvavan, muodostuisi vuosikate on. 0,524 miljoonaa euroa positiiviseksi.

Poistojen määräksi suunnitelmakaudella arvioidaan nykyisen käyttöomaisuuden poistoennustelaskennan sekä investointiohjelman aktivoitavista hankkeista muodostuvaksi arvioitujen uusien poistojen perusteella n. 0,487 miljoonaa euron taso.

Vuosikate olisi käytännössä poistojen tasolla koko suunnitelmakauden, jolloin tilikauden tulos ja yli/alijäämä olisi muodostumassa käytännössä nollassa. Tällöin kunnan talous olisi suunnitelmakauden tasapainossa.

7. INVESTOINTISUUNNITELMA

Investointiosan investointihankkeiden tulot ovat arvioita, joiden toteutumattomuus ei estä hankemäärärahan käyttöä.

INVESTOINTIOSA 2026-2028	TALOUS- SUUNNITELMA 2026 €	SUUNN. 2027 (1.000 €)	SUUNN. 2028 (1.000 €)
KUNNANHALLITUS			
<u>KIINTEÄ OMAISUUS</u>			
Maa-alueiden osto		40	40
Maa-alueiden myynti	60 000	60	60
MENOT		40	40
TULOT	60 000	60	60
NETTO	-60 000	-20	-20
<u>IRTAIN OMAISUUS</u>			
Khall, Irtaimisto/aineeton hyödyke	10 000	10	10
MENOT	10 000	10	10
TULOT	0	0	0
NETTO	10 000	10	10
<u>AINEETON KÄYTTÖOMAISSUUS</u>			
Osakkeet/Sijoitukset oman po:n rahastoon	250 000	200	150
MENOT	250 000	200	150
TULOT	0	0	0
NETTO	250 000	200	150
KUNNANHALLITUS YHTEENSÄ			
MENOT	260 000	250	200
TULOT	60 000	60	60
NETTO	200 000	190	140
SIVISTYSLAUTAKUNTA			
<u>IRTAIN OMAISUUS</u>			
Sivistystoimen irtain omaisuus	15 000	10	10
MENOT	15 000	10	10
TULOT	0	0	0
NETTO	15 000	10	10
SIVISTYSLAUTAKUNTA YHTEENSÄ			
MENOT	15 000	10	10
TULOT	0	0	0
NETTO	15 000	10	10

INVESTOINTIOSA 2026-2028	TALOUS-	SUUNN.	SUUNN.

	SUUNNITELMA 2026 €	2027 (1.000 €)	2028 (1.000 €)
TEKNINEN PÄÄVAS- TUUALUE			
<u>TALONRAKENNUS</u>			
Muu talonrakennus	30 000	50	50
Kiinteistöjen peruskorjaukset			
Tulot			
Elinkeinoinvestoinnit			
Tapahtumatoimikunnan hankinnat	10 000		
Tulot			
Sivistystoimi	20 000	10	10
Elomaan koulun jätelajittelupiste			
Tulot			
MENOT	60 000	60	60
TULOT	0	0	0
NETTO	60 000	60	60
<u>JULKINEN KÄYTTÖOMAISUUS</u>			
Liikenneväylät	150 000	100	50
Puistot ja muut yleiset alueet		30	30
Tievalaistus	10 000	30	30
Asemakaava-alueet			
Muut alueet			
Kävely- ja pyöräilyreitti			
Liikunta-alueet			
Laavun rakentaminen	10 000	10	10
MENOT	170 000	170	120
TULOT	0	0	0
NETTO	170 000	170	120
<u>IRTAIN OMAISUUS</u>			
Irtaimiston hankinta, tekn.toimi	15 000	15	15
MENOT	15 000	15	15
TULOT	0	0	0
NETTO	15 000	15	15

INVESTOINTIOSA 2026-2028	TALOUS- SUUNNITELMA 2026 €	SUUNN. 2027 (1.000 €)	SUUNN. 2028 (1.000 €)
VESI- JA JÄTEHUOLTO			
Linjojen rakentaminen/suunnittelu	50 000	30	200
Alavesisäiliö/paineen korotus, varalaitos			
Kaavateiden vesihuolto			
Jätehuolto		20	20
Aluekeräyspisteiden kalustohankinnat ja asennus			
MENOT	50 000	50	220
TULOT	0	0	0
NETTO	50 000	50	220
TEKNINEN PÄÄVASTUUALUE YHTEENSÄ			
MENOT	295 000	295	415
TULOT	0	0	0
NETTO	295 000	295	415
INVESTOINTIOSA YHTEENSÄ			
MENOT	570 000	555	625
TULOT	60 000	60	60
NETTO	510 000	495	565

8. RAHOITUSLASKELMA

Rahoituslaskelmaan kootaan käyttötalous- (5), tuloslaskelma- (6) ja investointiosan (7) tulojen ja menojen aiheuttamat rahavirrat (toiminnan ja investointien rahavirta). Lisäksi rahoitusosaan merkitään kunnan antolainauksen, lainakannan ja oman pääoman muutokset sekä muutokset muissa maksuvalmiuden erissä (rahoituksen rahavirta).

Rahoituslaskelma on rahavirtalaskelman luonteinen ja sen lopussa esitetään toiminnan ja investointien sekä rahoituksen rahavirtojen kokonaisvaikutus kunnan rahavaroihin. Rahavarojen muutos kuvaa kunnan rahoitusarvopapereiden sekä rahojen ja pankkisaamisten muutosta vuoden aikana. Siihen sisältyy myös muista maksuvalmiuden muutoksista ne, jotka eivät ole tiedossa talousarviota laadittaessa. Näitä ovat muun muassa lyhytaikaisten saamisten ja korottomien velkojen muutokset.

Kunnan rahoituslaskelma

01-08/2025	Tasu 2028	Tasu 2027	Talousarvio 2026	Talousarvio+muutos 2025	Ero	Ero-%	Tilinpäätös 2024
Toiminnan rahavirta							
Vuosikate	504 438	407 358	523 665	414 255	109 410	26 %	841 356
Satunaiset erät	0	0	0	0	0	0 %	0
Tulorahoituksen korjauserät	-102 329	-101 316	-100 313	-99 320	-993	-1 %	-310 147
Investointien rahavirta							
Investointimenot	-625 000	-555 000	-570 000	-838 000	268 000	32 %	-857 856
Rah.osuudet invest. menoihin	0	0	0	54 000	-54 000	-100 %	77 814
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	162 329	161 316	160 313	159 320	993	1 %	326 000
TOIMINNAN JA INVEST. RAHAVIRTA	-60 562	-87 642	13 665	-309 745	323 410	104 %	77 166
Rahoituksen rahavirta							
Antolainauksen muutokset							
Antolainasaamisten lisäys	0	0	0	0	0	0 %	0
Antolainasaamisten vähennys	0	0	0	0	0	0 %	12 000
Lainakannan muutokset							
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	0	0	0	0	0 %	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	0	0	0	0	0	0 %	0
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	0	0	0	0	0 %	0
Oman pääoman muutokset							
Muut maksuvalmiuden muutokset							
Toimeksiant.var.ja po:n muut.	0	0	0	0	0	0 %	0
Vaihto-omaisuuden muutos	0	0	0	0	0	0 %	32
Saamisten muutos	0	0	0	0	0	0 %	-51 693
Korottomien velkojen muutos	0	0	0	0	0	0 %	-39 887
Rahoituksen rahavirta	0	0	0	0	0	0 %	-79 548
RAHAVAROJEN MUUTOS	-60 562	-87 642	13 665	-309 745	323 410	104 %	-2 382
Rahavarojen muutos	0	0	0	0	0	0 %	2 382

Rahoituslaskelmassa varsinaisen toiminnan tuloista ja menoista kertyvä vuosikate on noin 0,524 miljoonaa euroa. Toiminnan rahavirta on yhteensä n. 0,424 miljoonaa euroa, kun vuosikatteesta on vähennetty n. 0,1 miljoonan euron tavoitellut omaisuuden myyntivoitot. Investoinneista aiheutuva rahoitustarve on noin 0,570 miljoonaa euroa.

Toiminnan ja investointien rahavirta on muodostumassa talousarviovuonna 14 000 euroa positiiviseksi. Lainaa ei suunnitella nostettavaksi, jolloin lainakanta olisi edelleen 0. Rahoituslaskelman toteutuessa kunnan rahavarat kasvaisivat siten toiminnan ja investointien raha virran määrällä, eli n. 14 000 €.